

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ludovít Štúr

Založil Ludovít Štúr 1. augusta 1845

Vydáva: MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Horekovanie
za Havlom
Strana 4.

Za koho sa
hanbia Slováci?
Strana 4.

Predseda Matice
Marián Tkáč pre SNN
Strana 6. - 7.

Odišiel karikaturista
Milan Vavro
Strana 10.

Zo života
Matice slovenskej
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Anglický rockový spevák Joe Elliott zo skupiny Def Leppard nevystúpi na pódium bez trička s vlajkou Spojeného kráľovstva. Na obálke cédečka s rockovou operou Honfoglalás (na počesť dobytia Karpatskej kotliny Uhrami a založenia ríše Arpádovcov) vidíme gitaru vyrezanú do tvaru Maďarska. Vo väčšine štátov USA sa pred každým verejným koncertom povinne hrá The Star Spangled Banner (Zástava posiatá hviezdami) - americká štátna hymna. U nás žiadame slovenské štátne symboly aspoň vo vestibuloch základných a stredných škôl - a spustiť sa lavína kritiky od superdemokratov. Pretože oni vraj najlepšie vedia, ako to v tzv. civilizovanom svete chodí. A nám zadubencom údajne zaspátym v hĺbke 19. storočia to ochotne a na počkanie vysvetlia. Ohňajú sa pritom frázami o akejsi zjednotenej planéte.

Priznajme si úprimne: spústu nadpráce robíme aj za nich. Namiesto toho, aby sme úctu k najvyšším hodnotám budovali prirodzene, teda zdola - snažíme sa ju naoktrojovať silou, teda zhora. Ako španielski conquistadori v 16. storočí medzi Aztékmi a Inkami. Skúsme to už konečne tak, ako to robia inde. Pokojne, s rozumom a kultúrne. A najmä medzi mladými. Aby najmä oni už raz a navždy pochopili, že láska k národu ešte z módy nevyšla. Že je to najmä prirodzený pocit hrdosť. Hrdosť na seba samého.

No to by sme museli mnohé od základu zmeniť. A zastaviť napríklad úpadok verejnoprávných médií. Povzniesť ich na úroveň doby. Ako to už dávno urobili Briti, Francúzi, Američania, Česi a napokon aj tí Maďari. Prestaňme gániť na vlastenectvo druhých a začneme byť vlastencami aj my.

Vladimír BROŽÍK

Predseda Matice slovenskej Marián Tkáč v súvislosti s úmrtím bývalého česko-slovenského prezidenta Václava Havla 20. decembra 2011 vpísal do kondolenčnej listiny na Úrade vlády Slovenskej republiky v Bratislave tento text: „V mene Matice slovenskej vyjadrujem sústrasť a zároveň poďakovanie za pokojné konanie v čase vzniku samostatnej Slovenskej a Českej republiky. Patrí sa vzdávať poctu všetkým našim prezidentom. Marián Tkáč.“

R - 2012001

ISSN 0862-8823

Pokoj, láska, úspech, zdravie a šťastie, teda všetko, čo sa nedá kúpiť iba žičiť, darovať či vymodliť si, nech nás sprevádzajú rokom 2012. Nech sa konečne usmeje šťastie aj na náš národ a na našu Maticu! Pričínme sa o to aj my sami Slováci, v roku 2012 už čoskoro bude na to výborná príležitosť.
Marián TKÁČ, predseda Matice slovenskej

V našich obchodoch a na tržniciach sa predávajú pochybné výrobky za vysoké ceny Kvalitu potravín sme odpálili ako nepotrebný komín

BRATISLAVA (Tibor B. HAČKO) - Presadzovanie kvantity rôznych druhov potravín na pultoch obchodných reťazcov vyvolalo zrútenie dodržiavania technologických procesov prakticky u všetkých slovenských výrobcov a s tým súvisiace udržanie parametrov kvality výrobkov a surovín. Parametre kvality potravín sú nielen ekonomicky vyčísliteľné, ale sú i multikriteriálnym súhrnom hygienických, nutričných, úžitkových a senzoričných aspektov.

Požiadavku kvality potravín, ktorú sme mali tak pevne zakotvenú v nielen v zákone 152/95, ale aj v potravinovom kódexe, sme nedôsledným vyrokováním podmienok pri prístupových rokovaniach o vstupe do Európskej únie odpálili ako nepotrebný fabrický komín. Zvyšovanie požiadaviek na uvoľnenie dovoзовých pravidiel, nedostatok a nízka kapacita kontrolných laboratórií aktivovali tlak na zákonodarcov, ktorí v chaotických deväťdesiatych rokoch neodhadli dôsledky uvoľnenia kritérií úzko súvisiacich s bezpečnosťou výživy a ešte akceptovateľnou skladbou použitých surovín. Tie priamo ovplyvňujú zdravie konzumenta, vývoj alergií a pri funkčných potravinách kódujú aj vý-

živové deficity. Ako teda postupovať, aby sme kúpali iba kvalitné potraviny? V systéme máme štátne kontrolné orgány, ale kvalitu nám to nezaručuje. Kto nám pomôže? Zdá sa, že nikto. Princípy zdravej výživy v praxi znamenajú opatrenia v oblasti kontroly potravín, ich výrobného reťazca a použitia neškodných surovín. To, či sa ľudia zdravo stravujú, nie je výsledkom len ich vzdelania, ale tiež ponuky zdraviu neškodných potravín a zabezpečenia bezpečných a zdravu prospešných, nie škodlivých surovín v nich obsiahnutých. Pojem dostupnosti potravín sa spája najmä s cieľovým marketingom, ktorý útočí na chuťový požitok konzumenta. Zdravotná bezpečnosť je sekundárna. (Viac na 2. strane)

Členské štáty Európskej únie má do roku 2030 prepojiť oporný dopravný systém O prepravné koridory budeme súťažiť

BRATISLAVA/BRUSEL (Dušan D. KERNÝ) - Po dvoch rokoch príprav predstavili bruselskí úradníci naraz vo všetkých členských štátoch návrh na financovanie základnej dopravnej siete. Celkové úhrnné náklady na ňu sa odhadujú na 250 miliárd eur. Do roku 2030 má totiž fungovať oporná os dopravy v rámci jednotného trhu. Nevyhnutné dopravné prepojenia - ako základ efektívneho hospodárstva Únie - podľa podpredsedu komisie Siim Kallasa totiž dnes v Európe chýbajú.

Bruselská pravda však pre Slovensko znamená, že získať peniaze po roku 2014 môže byť problém. Kým doteraz bol systém vyčlenených finančných limitov, takzvaná finančná obálka, určený aspoň rámcovo - „nahrubo“, pre finančné limity v rokoch 2014 - 2020 by mali platiť iné rozpočtové pravidlá. Jednotlivé členské štáty by mali o jednotlivé projekty medzi sebou súťažiť. V porovnaní s doterajším systémom by sa tak štáty vlastne postavili proti sebe, jeden by získaval na úkor druhého. Najmä bohaté a skúsené „staré“ štáty majú prirodzenú výhodu, lebo nastavené kritériá vyhovujú skôr im. Nové členské štáty často vlastne nemajú

možnosť uspieť, konštatoval pre SNN skúsený špecialista a znalec problematiky s odvolaním sa na dokumenty so slovenskými výhradami, ktoré SR oficiálne odovzdala do Bruselu. Počet koridorov je daný - ten sa meniť nebude. Čo možno ovplyvniť, je najmä a predovšetkým spôsob čerpania peňazí - ale podmienky, za akých to bude možné, nie sú známe a najmä nie sú presne určené tak ako doteraz. V tom je podstata slovenských výhrad. Nie sú presne určené kritériá a Slovensko je teda v situácii, keď sa voľby-nevoľby musí sa usilovať o zmenu, kým v Bruseli nebude definitívne rozhodnuté - a rozhodnuté ešte nie je. (Viac na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE: Natáliu Cehlárikovú, štátnu tajomníčku MK SR

Kauzu Dom spisovateľov v Budmerickom kaštieli sledujú Slovenské národné noviny v podstate od jej vzniku. Má Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky je kaštieľ ponechať ako rezidenčné a tvorivé sídlo pre umelcov a budeme intenzívne zvažovať ako naplniť tento zámer.

udalosť tak, ako ste si to naplánovali?

Nositelom titulu je mesto Košice, ktoré je zároveň zodpovedné za celú prípravu. Keďže ide o najväčší kultúrny projekt v histórii samostatného Slovenska, nesmierne nám záleží na tom, aby bol úspešný. Snažíme sa efektívne spolupracovať s tímom EHMK Košice 2013, mestom Košice i VÚC. MK SR má špeciálny dotačný program, z ktorého sú financované aktivity a podujatia projektu. Z nosných projektov spomeniem rekonštrukciu vojenských kasární na kultúrne priestory, obnovu krytej plavárne, rekonštrukciu Malej scény Štátneho divadla, parkov a pod.

Košice budú už onedlho - v roku 2013 - Európskym hlavným mestom kultúry. Prebiehajú prípravy na túto významnú

SND je v poslednom čase v kríze. Riaditeľ Ondrej Šoth zložil funkciu, finančná kontrola MK SR našla nedostatky a najnovšie orchester odišiel z polovice predstavenia opery Faust. Ako chce ministerstvo kultúry stabilizovať situáciu na našej prvej divadelnej scéne?

Za posledných päť rokov nás čaká už v poradí štvrté výberové konanie na post generálneho riaditeľa SND. Preto sa veľmi intenzívne zamyšľame nad problémami, ktoré v divadle posledné roky pretrvávajú, nad jeho ďalším smerovaním, nielen umeleckým, ale aj organizačným fungovaním.
Maroš M. BANČEJ

V našich obchodoch a na tržniciach sa predávajú pochybné výrobky za vysoké ceny

Kvalitu potravín sme odpálili ako nepotrebný komín

(Dokončenie z 1. strany) – Skryté prísady, farbivá, konzervanty, emulgátory a stužovacie prípravky neraz spôsobujúce bolesti hlavy, dýchacie problémy, ako je astma alebo až alergie sú bežnými prísadami používanými s cieľom dosiahnuť väčšiu atraktivitu a lepší predaj. Stratám pri predaji predchádzajú konzervačné prípravky neúmerne predlžujúce trvanlivosť. Medzi neškodné prírodné konzervanty patrí kyselina citrónová a askorbová. Režazce sa netaja tým, že rozmrazené potraviny prevezú alebo prebalia, aj keď ich predaj nie je povolený. Ak je potravinou obalená väčším množstvom ľadu, už to je dôkaz o porušení zmluvných podmienok o skladovaní a preprave. Zúžený výber lacných potravín, hoci ceny stále rastú, aktivuje u obyvateľov degene-

ratívne syndrómy badateľné z následkov severoamerickej nadvýživy.

■ POCHYBNÁ PRAX

Chápanie pojmu kvalita potravín sa v priebehu rokov výrazne zmenilo. Čím viac sa propaguje, tým viac klesá. V nových členských štátoch EÚ podstatne viac, keďže sa stali trhom vyradených produktov v nedostatočne kontrolovaných multinacionálnych obchodných reťazcoch s vlastnou logistikou. Nikto v EÚ doposiaľ nenariadil, že pre všetky trhy musia byť produkované rovnaké tovary. Výrobca nemá povinnosť uvádzať na trh totožný výrobok rovnakej značky a s rovnakým zložením. Je bežné, že na rôznych trhoch sú rovnaké produkty, ale s rôznym zložením. Najmarkantnejším príkladom sú výrobky

Coca Cola. Pre Rakúsko, Nemecko a Francúzsko používa tento výrobca iný druh sladidiel. Oficiálnym dôvodom sú vraj odlišné chute spotrebiteľov. Skutočným je ten, že pre slovenský, maďarský, bulharský a rumunský trh nápoj obsahuje izoglukózu, ktorá je šesťkrát lacnejšia ako nápoj spracovaný s cukrom pre nemecký, rakúsky, český a poľský trh.

■ ETIKETY BEZ ETIKY

Pre rast ceny krmív pokračuje tlak na to, aby sa spotrebiteľovi ponúkali aj menej kvalitné partie mäsa, ale aj mäsových odpadov určených na prepracovanie. Je dokázaná priama súvislosť medzi pravidelnou konzumáciou nekvalitného krvavého mäsa a výskytom rakoviny hrubého čreva, v ktorom je Slovenská republika na vrchole medzi krajinami ce-

lého sveta! Kvalitou sa to však nekončí. V mnohých prípadoch sú potraviny z domácich zdrojov menej kvalitné a zároveň drahšie než dovezené. Že je to nelogické? Zájďte si nakúpiť do Rakúska a zistíte, že za rovnakú alebo dokonca nižšiu cenu kúpite tovar vyššej kvality. Mäso, mlieko, syry, vajcia i tabakové výrobky sú výrazne lacnejšie. V našich obchodných sieťach je hitom ponuka lacného ovocia a zeleniny. Nezrelé, plesnivé, nahnité ovocie a zelenina sú zdravotne nebezpečné, vo väčšine krajín EÚ je ich predaj zakázaný. Obsahujú mykotoxíny, ktorých sa produkt nezabaví ani vykrojením viditeľne poškodených a nahnitých častí. Na našom trhu sú uvádzané ako akciovy tovar určený na prepracovanie. Kupujeme ho na konzumáciu. Združenie na ochranu spotrebiteľa radí, že jediná cesta, ako sa môžeme brániť, je dôkladne skúmať etikety tovaru.

Foto: E. SEMANCO, patriot.sk

Členské štáty Európskej únie má do roku 2030 prepojiť oporný dopravný systém

O prepravné koridory budeme súťažiť

(Dokončenie z 1. strany) – Väčšie štáty majú v celej „hre“ výhodu aj v tom, že sa presadili veľké medzinárodné podniky, monopoly. Tie sú v tzv. nových štátoch neraz hlavným vlastníkom dopravných ciest. To je už vysoká politika pri nastavovaní podmienok súťaží, teda aj nového systému, ktorý by mal platiť od roku 2014, povedal pre SNN znalec, ktorý v odbore pracuje. Terajší rozpočet spoločnosti sa skončí v roku 2013. Už dnes je jasné – budúci rozpočet oplynivá terajšia finančná a dlhová a hospodárska kríza. Oblasť projektov dopravy ukazuje, aké tvrdé budú podmienky na rokovaniach v Bruseli. Peňaží bude menej. Budú sa presúvať do fondu infraštruktúry z kohézneho fondu (fondu súdržnosti), ubudnú teda z fondu určeného pre chudobnejšie štáty – tam patrí aj Slovensko.

Na konferencii Európskej komisie na Slovensku predstaviteľ

ministerstva dopravy z odboru pre projekty železničnej infraštruktúry M. Mečár poznamenal, že od roku 2004, teda od rozšírenia EÚ, počet projektov transeurópskych dopravných sietí vzrástol na dvojnásobok. Pokiaľ ide o železnice – pracuje sa na tom už od roku 1995, dnes je zazmluvnených okolo 70 percent trasy transeurópskeho koridoru z Viedne cez SR do Poľska, ktorá podľa slov predstaviteľky EK, direktoriátu pre mobilitu a dopravu, Lie Potecovej ráta s prepojením až po Košice.

■ SPOLUPRÁCA S RAKÚSKOM

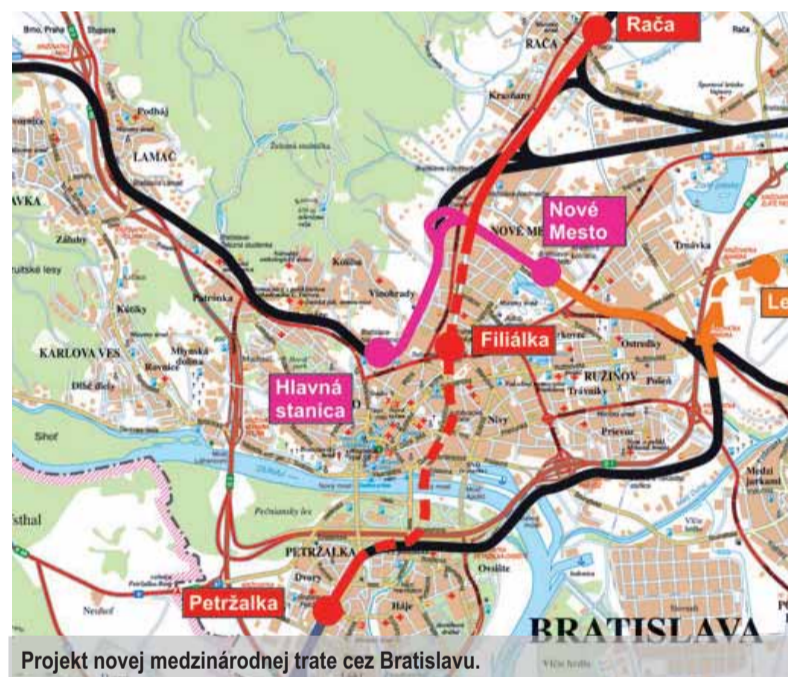
Podľa generálnej riaditeľky MD SR Ing. Evy Dulebovej „Slovenská republika víta, že v Európskej komisii bude niekto dozerať na stratégiu prípravy dopravných sietí“. Čerpanie prostriedkov predstavuje asi 25

percent. Dobrá príprava cestných projektov je dlhodobý proces, ale teraz už je zazmluvnených okolo 50 percent, teda to znamená, že je schválená žiadosť, prednosť majú diaľničné projekty zo zdrojov kohézneho fondu (fondu súdržnosti). Slovensko vedno s Rakúskom využilo synergický efekt – vzájomné prepojenie dopravnej siete. Bez prepojenia by sa to vôbec nedostalo do plánu a rozpočtu. Pritom návrh prechádzal sitom troch rozličných schvaľovaní – samotného prepojenia, realizácie a technickej podoby v troch rozličných direktoriátoch EK. Do roku 2020 je pre Slovensko v budúcom rozpočte vyčlenený prístup k 10 miliardám eur, pričom spolufinancovanie projektov Úniou môže byť až do 85 percent. Háčik je však v tom, že keďže nie sú určené presné kritériá, nie je istota čo a či vôbec môžeme dostať. Pri terajších projektoch istota je. To, čo má byť po roku 2014, nielen-

že istota nie je, ale je aj riziko, že v súťaži o granty Slovensko neuspěje. Okrem toho peniaze z fondov majú byť priamo podriadené

Európskej komisii, čím sa posilnia jej právomoci na úkor členských štátov.

Foto: Štefan KAČENA

Projekt novej medzinárodnej trate cez Bratislavu.

VŠIMLI SME SI

Ako neprispôbiví

Vláda od 1. decembra minulého roku stanovila nové mesačné minimálne mzdové nároky. Týmto krokom sme sa stali asi nádenníkmi vo vlastnej krajine. Z výšky uvedených súm minimálnej mzdy vyplývajú neuveriteľne nízke sumy. Napríklad pri 40-hodinovom úväzku je to len 1,88 eura, pri 38,75-hodinovom úväzku 1,9406 eura a pri 37,5-hodinovom úväzku 2,0053 eura.

Mesačné dávky pre dlhodobu nezamestnaných neprispôbivých občanov so štyrmi deťmi vychádzajú nasledovne: dávka v hmotnej núdzi a príspevok na zdravotnú starostlivosť je 224,30 eura, príspevok na bývanie a aktivačný príspevok 215,34 eura, dotácie na obed pre školopovinné deti a plnenie povinnej školskej do-

chádzky 148,80 eura a konečne prídavky na deti 88,04 eura. Spolu dostávajú naši spoluobčania, ktorí ani nepohnú prstom, 676,48 eura. Ak porovnáme mesačnú výplatu ženy, ktorá robí vo štvrtjej kategórii minimálnej mzdy denné i nočné zmeny, má nárok na 523,5 eura. Ak má tiež štyri deti, prídavky na deti sú tiež vo výške 88,04 eura. Jej celomesačný príjem bude 630,04 eura. Jej celomesačné miesto zodpovedajúce štvrtému stupňu náročnosti práce charakterizuje samostatné zabezpečovanie odborných agend alebo výkon číastkových koncepčných, systémových a metodických prác spojený so zvýšenou duševnou námahou. Pracovník má riadiť, organizovať alebo koordinovať zložitý procesy alebo rozsiahle súbory veľmi zložitých zariadení s prípadnou zodpovednosťou za životy a zdravie iných osôb.

Tibor B. HAČKO

stupeň	výška	Min. mzdové nároky (h/týždeň)		
		40	38,75	37,5
1	327,20 €	1,8800	1,9406	2,0053
2	392,60 €	2,2560	2,3288	2,4064
3	458,10 €	2,6320	2,7169	2,8075
4	523,50 €	3,0080	3,1050	3,2085
5	589,00 €	3,3840	3,4932	3,6096
6	654,40 €	3,7600	3,8813	4,0107

Svetoznámý hudobný skladateľ mal slovenský pôvod Rakúsky prezident o Lisztovi

H. Fischer.

Rakúsky spolkový prezident Dr. Heinz Fischer sa 15. októbra 2006 na otvorení Lisztovho koncertného domu v Raidingu vyjadril, že tento výnimočný hudobný skladateľ mal slovenský pôvod. Matica slovenská už takmer rok vyvíja spoločenské aktivity, aby upozornila na závažný historický fakt, že aj skladateľ Franz Liszt bol Slovákom.

Nielen Maďari, ale aj samotní Slováci sa nedokážu a možno nechcú stotožniť s týmto tvrdením. Akoby slovenskému národu chý-

bala patričná hrdosť na slovenský pôvod významných historických osobností, ako boli napr. Rastislav, Svätopluk, básnik Sándor Petőfi alebo spomínaný hudobný skladateľ.

■ OSLOVILI PREZIDENTA

Vyjadrenie rakúskeho prezidenta si všimla Matica slovenská. Jej predseda M. Tkáč ho teda oslovil listom z 25. novembra 2011 so žiadosťou o zdroj jeho informácie. Okrem iného sa v liste uvádza: „V tomto roku sme oslávili veľké

VYHLÁSENIE

jubileum Franza Liszta. Matica slovenská ako najstaršia kultúrna inštitúcia Slovákov venovala Franzovi Lisztovi tiež viaceré podujatia. Jedným z dôvodov bolo naše presvedčenie, že Franz Liszt by mal mať slovenský pôvod.

Zdvorilo sa obraciam na Vás s prosbou. Na otvorení Lisztovho koncertného domu v Raidingu 15. októbra 2006 ste vyzdvihli európsku dimenziu Franza Liszta, ktorý sa narodil ako príslušník slovenskej menšiny vo vtedajšom Uhorsku a povzniesol sa až na mno-

horečového svetoobčana. Prosím Vás, ak by to bolo možné, zistiť prameň tohto tvrdenia vo Vašom príhovore. Austrian Press Agency zverejnila túto správu a dnes už nie je možné nájsť prameň tejto informácie. Prepáčte mi, že som Vás priamo oslovil, ale robím to v nádeji, že by sa mohla odhaliť pravda o pôvode Franza Liszta.“

■ RAKÚSKA ODPOVEĎ

Kancelária rakúskeho prezidenta odpovedala 12. decembra 2011. V liste píše: „Pán spolkový prezident na otvorení Lisztovho koncertného domu v Raidingu v roku 2006 mal príhovor bez rukopisného podkladu. Rakúska prezidentská kancelária nemá teda o tom k dispozícii ani písomný a ani digitálny podklad. Lutujem, že Vám nemôžem dať o tejto reči ďalšie informácie.“ Z odpovede vyplýva, že za zdroj informácie o slovenskom pôvode Franza Liszta možno považovať samotného rakúskeho spolkového prezidenta Dr. Heinza Fischera ako autoritu, ktorá túto informáciu nesprostredkovane predniesla na verejnosti 15. októbra 2006.

(mrs)

Návod ako kradnúť vo veľkom

Roman MICHELKO

Už sme si zvykli, že spravodajské služby zásadným spôsobom zasahujú do našej politiky. Po sérii odposluchov novinárov a politikov z dielne Vojenského obranného spravodajstva sa na verejnosť dostal materiál neporovnateľne vyššieho kalibru. Údajná akcia SIS s krycím názvom Gorila by mala podstatne viac rozvíriť hladinu politických vôd na predvolebnom Slovensku. Je to ten povestný „kostlivec“ v skrini, ktorý na svoje zverejnenie čakal od roku 2005 – 2006. Je síce pravda, že kšeftovanie s odposluchmi je na Slovensku národným športom a takmer všetci „investigatívni“ novinári potvrdili, že podobný materiál sa im pred dobrými dvoma

rokmi dostal do rúk, teraz bol však zverejnený takým spôsobom (je voľne dostupný na webovej stránke TA3), že zamiesť ho pod koberec nie je vôbec jednoduché. Ponúkame zopár citátov ako hľboko bol prepojený vysoký biznis s politikou v čase druhej Dzurindovej vlády.

... Haščák má pre Malchárka pripravený zoznam 11 – 15 vecí v SE nad 100 mil. Sk, ktoré sa budú realizovať. Spolu ide o vyše 1 miliardu Sk. Haščák rozpráva, že zatiaľ dal Ľubošovi Ševčíkovi pokyn na jeden obchod – súťaž na informačný systém do SE. Budú 3 záujemcovia o dodávku (SAP, Logica a ešte jedna firma). Súťaž musí vyhrať SAP za 390 mil. Sk. Spravidlivosť cena

je okolo 350 mil. Sk. Malchárek dostane províziu 25 mil. Sk...

... K privatizácii SE talianskym Enelom Haščák hovorí, že sa stretol s Testim (pravdepodobne z Enelu), s ktorým sa stále nemôže dohodnúť. Malchárek chce vyjsť v ústrety Enelu v neprospech SR,

KOMENTÁR

za čo požaduje motiváciu 1 mld. Sk. Odovzdanie provízie má prebehnúť cez navýšenie ceny, za ktorú má Penta predať Enelu Paroplynový cyklus o 1 mld. Sk. Haščák sa obáva novej medializácie vydierania zo strany Enelu, ktorá by Malchárka stála miesto ministra. Ešte sa nevie rozhodnúť (šance sú 50 :

50). Musí sa rozhodnúť dnes, resp. zajtra. V prípade realizácie by Haščák z 1 mld. Sk navyše za PPC dal väčšinu Malchárkovi, niečo SDKÚ. Nejakých 50 mil. Sk by Haščák dal aj KDH.

... Haščák delí províziu z obstarávania informačného systému v SEPS za cca 165 mil. Sk, ktorý je už schválený v dozornej rade SEPS – 10 miliónov Malchárkovi, 10 miliónov Oszkárovi Világimu. Világi sa zatiaľ neprihlásil.

... Luccioni mu ale vysvetlil realitu, že Electricité de France (súčasný 49 % vlastníč SSE) je štátna firma a nemôže ponúknuť viac. Haščák to akceptoval s tým, že ešte sa u Luccioniho bude snažiť túto sumu zvýšiť na aspoň 3 mil. eur (120 mil. Sk). Tie by potom rozdelil na tretiny pre Malchárka, SDKÚ a 4 funkcionárov FNM (výkonný výbor FNM – Bubeniková, Jurica, prezídium FNM – Grošaft, Janota). Obáva sa ale, že Palacka bude chcieť viac, pretože predaj musí schváliť vláda SR (Palacka vypláca aj Mikloša). Haščák hovorí, že funkcionárom

z FNM v každom prípade musí dať 40 – 50 mil. Sk, keď chce, aby fungovali, pretože oni nesú najväčšiu zodpovednosť a majú s tým najviac roboty (aj keď bežne dostávajú len 2 – 3 mil. Sk každý, len Jurica raz dostal 7 mil. Sk).

Toto je len malým fragmentom asi 15-stranového materiálu, v ktorom sa to len tak hemží desiatkami a stovkami miliónov (provízií – rozumej úplatkov), verím však, že čitatelia si urobia obraz. Čo je však najhoršie, tento materiál bol na generálnu prokuratúru odovzdaný pred asi dvoma rokmi a keďže sa nenašli zvukové nosiče, ktorých sú tieto prepisy, táto megakorupcia ostane nepotrepaná. Ako už stihli konštatovať viacerí komentátori, Gorila poriadne zasmradí, ale nevybuchne. Napriek tomu by si však voliči mali položiť otázku, či môže po tom všetkom ešte niekto, kto sa považuje za slušného, voliť politikov ako Mikloš, alebo Uhliarik (Pentliarika). Odpoveď na túto otázku nám dajú už marcové voľby. Tak sa nechajme prekvapiť.

Zachráňme slovenské Gorily!

Ivan BROŽÍK

Z našej slovenskej hmly sa vynárajú nefilmové gorily, verejne tajné spisy o mocenskej svojvôli a korupcii na našom politickom Olympe. Zachráňme slovenské Gorily, tajný spis Gorila a Gorila1. Zachráňme ich v mene záchrany našej demokracie. Lebo sa opäť kamsi stratia ako po roku 2005 a 2006.

Redakcia Slovenských národných novin získala dokument, ktorý sa v mnohom odlišuje od internetu a niektorými médiami prezentovanej verzie. Nedá sa ani len pochybovať o tom, že aj „fakty“, ktoré dostáva v súčasnosti verejnosť o tajných spisoch a ich obsahu, sú zaplatené či kúpené. Dokument s názvom Gorila a Gorila1, na zá-

klade ktorého vyslovujeme naše podozrenia, obsahuje krstné mená a priezviská, rodné čísla, dátumy, hodiny a minúty, evidenčné čísla pošty medzi zamestnancom Slovenskej informačnej služby (SIS) a jej vedením, ako aj evidenčné čísla pošty medzi SIS a Prezidiom policajného zboru Slovenskej republiky. A obsahuje aj záznamy o kontaktoch SIS s novinármi! Možno ešte vhodnejšie vyjadrené – o kontaktoch novinárov so SIS. Zachráňme tieto Gorily, pretože už nie raz záhadne „odložené“ spisy nastavujú rovné zrkadlo niektorým politikom, biznismenom a niektorým médiám. Spoločne majú jedno – parazitovanie na demokratizácii

spoločnosti, morálne parazitovanie, ale najmä parazitovanie egoisticky ekonomické.

SIS v spolupráci s orgánmi činnými v trestnom konaní robila, čo mohla a smela. Iba to, čo bolo dovolené finačno-politicko-mediálnou camorrou. A žiaľ, neraz museli výsledky svojej práce na pokyn „zho-

POZNÁMKA

ra“ mediálne masírovaní vybranými médiami odložiť na „lepšie časy“. Zúfalou predohrou Gorilám bola aféra „skupinka“. V nej nedobrovoľne združení, naopak čestní novinári upozorňovali vtedajšieho predsedu vlády Mikuláša Dzurindu na

to, že vrcholovou politikou otriasa korupcia a že smeruje aj do Dzurindovej stránickej centrály. Dnes už nie je ani úsmevné spomenúť si na nedávnu kampaň, ktorú SME spustilo proti denníku Pravda. Roberta Kaliňáka a jeho „bejby“ v denníku držali na svojej titulke tak dlho, ako sa dalo. A moralizovali, ako im to tvorivý pseudointelekt len umožnil. Kauza Gorila lieta internetom a médiami v rôznych podobách už niekoľko týždňov. Iba na stránkach SME sa niektorí ich autori akosi „zabudli“ zmieniť o tom, aké nadštandardné vzťahy majú s prostredím SIS. Za socializmu sa taká činnosť volala konfidencialita. Gorila totiž zarezavala aj o tom. Citujeme: „R. hovorí, že mu novinárka (jej meno, ako aj meno jej redakčného kolegu, ktoré figuruje v spise Gorila, máme v redakcii) zo SME hovorila: „Jano, ak máš niečo na SIS, ja to uverejním hneď.“ V. hovorí R., aby to novinárka pustil.“ Aby čitateľ pochopil, treba doplniť, že SIS sledovala akciu Gorila pro-

titizákonné konanie aj vlastných zamestnancov, ale aj politikov, a to najmä v oblasti korupcie. Preto bolo želateľné, aby médiá diskreditovali takto pozornú SIS. Len pre informáciu – ešte jeden citát z Gorily: „... za rok 2005 Ing. J. R. riešil pre Z. V. celkovo 11 rôznych operatívnych šetrení a tzv. realizákov. Získané poznatky následne finančná skupina P. využíva na ovplyvňovanie vo svoj prospech pri privatizácii štátneho majetku (napr. letiská, Cargo) a pri získavaní významných štátnych zákaziek, hlavne v oblasti energetiky a zdravotníctva. Základné skutočnosti k nelegálnej činnosti Ing. J. R. boli následne opísané v spravodajskej informácii č. p. 63/956-V-689-5/2006-S z 24. 1. 2006, ktorá z taktických dôvodov nebola odstupeňá mimo SIS.“

SNN pripravujú niekoľkodielný seriál, v ktorom čitateľovi ponúkneme pôvodné, necenzurované a nemanipulované fakty z rozsiahlych spisov Gorila.

AKO BOLO, ČO BOLO

Vzbura lekárov sa skončila. „Sluby sa sľubujú, blázni sa radujú.“ Tak možno charakterizovať sluby predsedu parlamentu a predsedníčky vlády, ktoré dávali zástupcom protestujúcich lekárov. Po „vojne“ má vláda problém ako tie sluby splniť. Podstatné je, že minister zdravotníctva, ktorý svojou aroganciou a nečinnosťou situáciu spôsobil, dostal od kohosi Krištáľové srdce. Vedenia niektorých nemocníc kričia, že nemajú kde vziať peniaze na platy, ktoré sľúbil minister. Najhlasnejšie tá zo Skalice, v ktorej pána Uhliarika krátkodobo zaškolovali do nejakej riadiacej funkcie. Nuž, kde vziať tie prachy, keď v minulosti nikto neprotestoval, keď sa rozhodovalo o tom, že zisky zo Slovnaftu budú putovať do Maďarska, že peniaze z košických železiarní sa presunú do Ameriky, z elektrární do Talianska, že na plyne bude koristiť za-

hraničná spoločnosť. A aby toho nebolo dosť, nikto neprotestoval, keď sa rozhodovalo o tom, že za vodu, ktorá vyviera o pár kilometrov ďalej od mojej chalupy na Psiaroch, budem platiť francúzskej firme, ktorá do vybudovania vodovodu nevládala ani pol rúry.

toho, aby niekto pohl prstom. Ak si niekto privlastní tento tok peňazí, je za vodu. V takomto prípade dostane pôžičku na akékoľvek podnikanie od hociktovej banky, a pritom vôbec nemusí siahnuť na vlastné peniaze. Odrazu, päť minút po dvanástej, keď všetko vyzeralo byť

z lekárov div neurobili masových vrahov.

Skandované výkriky väčšej časti novinárov dali jasne najavo, kto riadi a kto platí väčšinu médií. Tón kampane najvýstižnejšie charakterizoval poslanec Brocka, ktorý teleskopicky zastrihal ušami a vyhlásil:

Lekársky precedens alebo príklady priťahujú

Peter VALO

Všetko ziskové je vypredané. Ak štátu chýbajú peniaze, nemá kde siahnuť a musí drať z kože vlastní ľud. Ale predsa tu ešte čosi zostalo – zdravie. Keď nechceš umrieť, musíš cvakať. Kríza-nekríza, odvody treba platiť vždy. To je vlastne superkšeft. Odvody a dane sú zárukou stáleho prísunu peňazí bez

nezvratiteľne v rukách finančného konzorcia, vyskočili lekári. Ako si to vlastne dovolili? Veď výpredaj štátnych doteraz istôt vychádzal na jednotku? To organizátorov „akcio-vých“ výpredajov bánk a všetkého ostatného muselo našťavať. Aj sám pán minister zdravotníctva sa zapojil do masívnej kampane, pri ktorej

„Táto krajina čelila sabotážnemu vydieračskému správaniu časti lekárov, ktorí vystavili ohrozeniu života a zdravia občanov viacerých regiónov Slovenska. Pán Kollár a spol. zo Slovenska skoro urobili Afganistan.“ A pán Brocka vyrobil z protestujúcich lekárov minimálne Taliban alebo Al-Káidu. Nechýbalo

veľa, aby doktora Kollára nenazval Usámom bin Ládinom a neposlal za ním likvidačné komando. Čo tak vlastne rozčertilo pána poslanca? Že by to bol len boj o koryto? Problém je asi niekde hlbšie. Doteraz pri lúpežiach vlajkových lodí ekonomiky nikto neprotestoval. A teraz? Lekári sa vzbúрили a aspoň dočasne sa im podarilo odvrátiť hrozbu, že sa nemocníc zmocní finančná skupina, ktorá chce ovládať aj finančné toky všetkých poisťovní. Na slovenskej spoločenskej scéne vznikol precedens. Určitá časť národa si dovolila porušiť pravidlo, podľa ktorého bude Slovak držať hubu, aj keď na ňom budú drevo rúbať. A ajhľa, doktori, vzbúрили sa a dokonca dosiahli čiastočne svoje! To je nebezpečné. Príklady priťahujú. Čo keď sa teraz vyroja poľnohospodári a začnú hľadať hriešnika, ktorý spôsobil devastáciu slovenskej potravinovej sebestačnosti, a začnú tak ako doktori trvať na svojom?

Za koho sa Slováci hanbia?

Začiatkom decembra ne-menovaná agentúra prieskumu verejnej mienky uverejnila výsledky ankety, v ktorej sa občanov spýtovali, za ktorých Slovákov sa najviac hanbia. Devätnásť percent opýtaných odpovedalo, že za Vladimíra Mečiara, šesť percent opýtaných sa hanbí za to, čo urobil prvý slovenský prezident Dr. Jozef Tiso a štrnásť percent Slovákov sa hanbí za to, čo urobil a stále robí predseda SNS Ján Slota.

Protislovenský denník výsledky spomínanej ankety náležite spropagoval. Agentúra, na čele ktorej je istý pán, ktorý na Slovensko privandroval z veľkej Rusi preto, aby medzi pospolitým ľudom pod Tatrami podporil demokraciu, neuviedla dôvody, prečo sa za uvedených politikov hanbia. Odpoveď, aspoň sčasti, sa dala nájsť v reakciách čitateľov na internete. Za Dr. Jozefa Tisa sa hanbia, lebo sa pričínil o prvú slovenskú štátnosť, V. Mečiar o druhú a za Jána Slotu sa hanbia preto, lebo obidve naše štátnosti aktívne obhajuje.

V blogoch ešte odznelo na adresu V. Mečiara, že má na konte najväčšiu rabovačku, čiže privatizáciu. Projekt privatizácie začínajúci kupónkou nevymyslel Mečiar, ale Klaus, a najväčšia rabovačka či lúpež storočia sa uskutočnila v rokoch 1998 – 2002 za vládnutia pánov Dzurindu a Mikloša. Napokon ak zoberieme do úvahy, že za uvedených politikov sa hanbí ani nie jedna pätina opýtaných, tak to nie je až také zlé, prakticky viac ako 80 percent občanov sa za nich nehanbí. Anketári pri výskume sa tiež spýtovali, na ktorých politikov sú občania hrdí: na prvých troch miestach skončili Milan R. Štefánik, A. Dubček, L. Štúr. Podobná anketa sa uskutočnila v Čechách, Poľsku a Maďarsku. V Čechách sa hanbia za Husáka a Gottwalda a obdivujú Karola IV., Masaryka a Havla. V Poľsku sú najviac hrdí na pápeža Jána Pavla II. a v Maďarsku na Ľudovíta Košúta, ktorý mimochodom mal otca Slováka z Turčianskych Košút a matku Nemku. Maďari sa hrdia aj Petőfi-Petrovičom, synom slovenskej matky Márie Hruzovej. Aj my Slováci sme pyšní, veď naša rasa dala maďarstvu tohto na celom svete zveľobovaného básnického génia. Na Košúta až takí hrdí nie sme, lebo sa realizáciou nacionalistickej maďarizačnej politiky usiloval zlikvidovať aj Slovákov.

Na záver treba povedať, že by sa určite našlo viac ako 19 percent Slovákov z vybranej vzorky tisíc, ktorí by na adresu uvedenej agentúry povedali, že sa za jej činnosť hanbia. Najmä preto, lebo Slováci si pamätajú, ako jej vedenie otvorene vyhlasovalo a podpísovalo rezolúcie, že samostatné Slovensko nechce.

Ján POLHORSKÝ

Prehnaná mytologizácia prvého českého prezidenta Horekovanie za Václavom Havlom

Ján SMOLEC

Smrť neobide nikoho. V predvianočný týždeň neobišla ani ikonu súčasného Česka, najväčšieho demokrata, najmravnejšieho politika, českého Tolstoja, spisovateľa Václava Havla. Spočiatku som mal o ňom i ja pozitívnu mienku. Dokonca som sa s ním pred štyridsiatimi štyrmi rokmi stretol. Bolo to v byte českého spisovateľa Jána Beneša na Jungmanovom námestí v Prahe. Ján Beneš bol posledným väzňom spupného prezidenta Antonína Novotného. V Smene sme spolu s Tiborom Procházkom o ňom napísali reportáž a zároveň uverejnili aj jeho listy z väzenia, ktoré sa báli uverejniť i vychýrené Literárni listy pod vedením Vaculíka a Kohouta.

V Benešovej byte v kúte sedel a pofajčieval šťuply návštevník. Beneš nám ho predstavil:

– Chystám sa po návrate z väzenia oženiť. Toto je môj najlepší kamarát a budúci svadobný svedok...

Podali sme mu ruky a on najskôr zahmkal akési nezrozumiteľné „mňam“ a povedal meno Havel. Pri následnom posedení pri nami donesenej račianskej frankovke sa pozitívne vyjadril na adresu vtedy žurnalisticky a politicky odvažnej Smeny.

Po okupácii Ján Beneš emigroval a jeho svadobný svedok Havel sa stal chartistom. Držal som mu v zápase s totalitou palce. Ako si sadol na prezidentský stolec, moje sympatie k nemu ochabovali. Dokonca aj jeho priateľ, spisovateľ Ján Beneš, ktorý sa vrátil z emigrácie, na neho zanevrel. V knihe Indolence ktorú vydal roku 1994, jeho zvolenie za prezidenta komentoval:

– Nevím kto, doufám, že nehlava štátu sama, si pak rozhodl, že to bude zase preZident. PreZident je u autora vul. K preZidentu má úctu.

■ SMÚTOK V ČECHÁCH

Namiesto radostného očakávania príchodu Spasiteľa našich susedov spoza Moravy opantal veľikánsky smútok a žiaľ. Niektorí čechoslovakisticky orientovaní politici a novinári z Bratislavy sa bolestný smútok a žiaľ snažili preniesť aj na Slovensko. Podľa jedného novinára Slováci takého dobrého, mravného a populárneho prezidenta nemali a dlho ani nebudú mať. A preto uctiť si ho iba jedným dňom smútku sa mu zdalo primálo.

Nuž áno, Václav Havel sa po novembri 1989 stal československým prezidentom. No nik nepripomenul, za akých okolností... Alexander Dubček mal totiž oveľa väčšiu popularitu i v Čechách ako Havel. Pred prezidentskými voľbami sa mali obidvaja naraz prihovoriť Pražanom na Václavskom námestí. Najväčší demokrat Havel svoj prejav odrečnil a Dubčeka Havlov poskok pán Tigríd drzo odstaval, nedovolil mu prehovoriť, lebo pán Havel sa ponáhal kdesi mimo Prahy na ďalší míting. Disident Havel sa stal česko-slovenským prezidentom vďaka hlasom komunistov, ktorí mali vo Federálnom zhromaždení absolútnu väčšinu. Havlove prvé prezidentské kroky mali smerovať do Bratislavy, lenže on „bratov“ Slovákov ignoroval a navštívil najskôr Nemcov.

Pokiaľ išlo o rešpektovanie práv Slovákov bol na úrovni Masaryka, Beneša i Novotného. Slováci boli iba vetvou českého národa. Na nijaké národné práva nemali právo. Aj preto prezident Havel 17. júla 1992 po vyhlásení Deklarácie o samostatnosti Slovenska z funkcie prezidenta s veľkou dávkou ostentatívneho protestu abdikoval. Po krátkom čase si to rozmyslel a chcel byť znovu čes-

koslovenským prezidentom. Pri novej voľbe však nezískal od novozvolených slovenských poslancov vo Federálnom zhromaždení potrebný počet hlasov. Slováci mu neodpustili jeho prezidentské lapsusy a štátnicky nehorázne akty, napríklad amnestiu 23 tisíc trestancov najhrubšieho zrna, ktorí len čo opustili brány väznice, pokračovali vo vraždení, dokonca i detí, v znásilňovaní žien a v ďalších zločinoch. Najväčší humanista V. Havel, ktorý vraj mravnosť povýšil na najvyšší piedestál, trestuhodne prispel k zvýšeniu zločinnosti. Dokorán otvoril dvere zlu. Slováci zmeraveli, keď počas návštevy v USA servilne prisľúbil, že na Slovensku zastaví zbrojársku výrobu. Za tento odzbrojovací akt poškufoval po Nobelovej cene mieru. Neudelili mu ju... Na Slovensku sa zbrojárska výroba zastavila, tisíce ľudí prišlo o prácu.

■ PLATENÝ DISIDENT?

Václav Havel mal negatívny postoj aj k rozdeleniu federácie. Paradoxne podporoval Slovincov, aby sa oddelilo od Juhoslávie, ale Slovensku v tom bránil. Slovenskú otázku vôbec nepochopil a ani sa ju nesnažil pochopiť. Možno aj preto, lebo o situácii na Slovensku ho informovali politici brojací proti slovenskej vrchovanosti: Kusý, Bútor, Gál, Radičová, Šimečka a ďalší. Tí po jeho smrti najviac za ním ronili slzy. Čitateľom, rozhlasovým poslucháčom a televíznym divákom pripomínali, že bez V. Havla by sme nemali demokraciu ani slobodu. Pravda je, že Havel pomáhal poraziť komunizmus. Ale dobre si to nechal od Západu zaplatiť. Čo hovoria ďalšie kľamstvá o jeho zásluhách? Havel bol vraj projektantom, vodcom nežnej revolúcie. Jeho obdivovatelia vytvrlo prekrucujú fakty, a tak veľa mladých Čechov je presvedčených, že Havel viedol protestujúcich študentov po Národnej triede. Neviedol, lebo v tom čase v Prahe ani nebol. Študentov po Národnej triede viedol poručík Štátnej bezpečnosti Žižňák, ktorý podľa vopred vypracovaného plánu perfektne zahral aj úlohu „mŕtveho študenta“. Projektanti tejto akcie chceli odstrániť z vedúcich pozícií štátu starých normalizátorov à la Miloš Jakeš a posunúť do funkcií mladšie stranické kádre. Ale prerátali sa. Správa o smrti študenta, táto politicky zrežirovaná finta vyvolala také rozhorčenie, že v nasledujúcich dňoch námestia zaplnili desaťtisíce občanov a protestovali už aj proti vedúcej úlohe KSČ v spoločnosti.

■ ZATKLI DUBČEKA

Václav Havel počas prvej študentskej demonstrácie v Prahe nebol, ale Dubček áno. Z významnejších osobností zatkli iba jeho. Pravda je, že Havel organizoval Chartu. Fungovalo však v nej vyše štyridsať agentov Štátnej bezpečnosti. Na prvé zasadnutie Občianskeho fóra zväžali delegátov aj v autách ŠtB. Nieko-

ri historici pochybujú, či tieto dni možno nazvať revolúciou. Ak aj bola, tak Havel so svojou suitou od študentov revolúciu prevzal. Niektorí študenti vykrikovali, že im ju ukradol. Nasledujúce novembrové dni možno skôr nazvať pokojným odovzdávaním moci z rúk komunistov do rúk Havlovi a chartistom. Mimochodom, pred novembrom '89 sa v najvyšších stranických fórach, možno aj pod vplyvom Gorbačovovej perestrojky a glasnosti, o Havlovi uvažovalo ako o možnom budúcom ministrovi kultúry. Podľa jeho priateľov z čias komunizmu dokonca v Moskve dohodol, že komunistické kádre tej doby ostanú vo funkciách a nestratia vplyv. Tieto informácie sa šírili po internete.

Tak sa veci majú. Samozrejme treba mať ľudskú úctu k smrti prvého českého prezidenta. Určite sa pričínil o niektoré zmeny. Ako chartista sa zameriaval na ľudské a občianske práva. Ako sa však už povedalo, nerobil to zadarmo. Západ sa mu odvdáčil poriadnou kôpkou dolárov.

■ FALOŠNÁ MYTOLOGIZÁCIA

Vyzdvihovanie Havla do nebies dosiahlo až neznesiteľnú úroveň. Jeho obdivovatelia chcú z neho urobiť dokonca svätca. Pripomínali ho k pápežovi Jánovi Pavlovi II. a matke Tereze!!! Falošným mytologizovaním nám pripomínajú minulé časy. Druhý svätý Václav v marci 2006 však pre denník Mladá fronta dnes porovnal rodninu s teľatníkom. Havel takto privítal zavedenie homosexuálnych „manželstiev“ vo svojej kra-

jine. Naopak súčasný prezident V. Klaus označil zavedenie registrovaného partnerstva za „falošne chápaný liberalizmus“ a odmietol „privilegiá pre homosexuálne páry“. Václav Havel nazval „absurdnou a materialistickou ideológiou“ uprednostňovanie klasickej rodiny. Rodina sa podľa jeho vyjadrenia takto chápe ako „istý druh teľatníka v ktorom sú býky privádzaní ku kravám, aby plodili teľatá“.

Rozlúčka s Václavom Havlom nám starším pripomínala časy, keď sme sa lúčili so Stalinom a Gottwaldom. Možno niektorí Havlovi obdivovatelia chceli, aby sme sa s ním rovnako srdcervúco rozlúčili ako v minulých dňoch v Severnej Kórei so svojim diktátorom. Tam si namýšľali, že ho organizovaným nárekom vzkriesia.

Havlovi patrí vďaka, že prispel k zániku totalitného režimu, ktorý formoval nové generácie bez úcty k rodičom, učiteľom, ku kňazom a každej autorite. Platilo boľševické vsjo rovno. Zmeny, ktoré sa uviedli do života divadelným scenárom z konca roka 1989, nám umožnili krátky návrat k lepším tradíciám slovenského národa. No Václav Havel má veľkú zásluhu, že sa otvorili široké vráta prenikaniu západných politických a „kultúrnych“ vplyvov, ktoré nahrádzajú predošlé drsné diktatúry. Šíria a vštepujú do nás v podstate celkom podobné chápanie života, jeho zmyslu a jeho stupnice hodnôt.

Nakoniec o mŕtvom už len dobre. Nech je mu zem česká ľahká!

Foto:internet

Peňažné otrasy a recesia stavajú pred politikov aj ekonómov nečakané rébusy

Hyperinflácia: neobmedzená tlač peňazí

Peter HORSKÝ

V našom priestore sme sa s hyperinfláciou stretli počas konfliktu štátov bývalej Juhoslávie. Pokiaľ ste mali ráno pri odchode do zamestnania v peňaženke v prepočte sto mariek určených na inkaso, električku a nákup potravín, napoludnie mali tie isté peniaze hodnotu už len jednej marky a večer ste ich mohli pokojne zahodiť.

Inflácia je percentuálny prírastok indexov spotrebiteľských cien. Časť ekonómov tvrdí, že inflácia je pre hospodárstvo prospešná, stimuluje hospodársky rast a urýchľuje pohyb peňazí. Vysoká inflácia totiž pomáha zadlženým krajinám roztoptiť dlhy. Veľká Británia takto umorila väčšinu dlhov z obdobia II. svetovej vojny. A držiteľom dlhopisov ostali len oči pre plač.

■ ŠTÁTOM RIADENÁ

Sedliacka logika napovedá, že vlastne ide o štátom riadený proces. Ak úspory tvoria 10 miliárd a emisná banka vytlačí a uvedie do obehu novú miliardu, každý stratí 10 percent hodnoty. Väčšie množstvo obeživa generuje jeho prebytok a zlacnenie. Tovar sa naopak predraží, lebo ho zostáva rovnaké množstvo. Mzdy sa tiež nemenia. A máme to tu, v nákupnom koši je zo dňa na deň menej. Definícia hyperinflácie sa spája s peniazmi, ktorých prostriedkom šírenia je nútený obeh a použitie štátneho násillia. Čo robia monetárne piliere dolár a niekoľko rokov už aj euro? Obe majú ako rezervné meny 80-percentný podiel na trhu a súčasne garantujú uskutočňovanie prevažnej časti svetových obchodov. Menové politiky Federálneho rezervného systému (FED) a Európskej centrálnej banky (ECB) hrajú ústrednú úlohu pri odhadoch akéhokoľvek cenového vývoja.

■ DLHOPISOVÉ VLNĽY

Zvýšením cien v obehu o 1,5 bilióna dolárov od roku 2008 uvoľnil FED chomúť finančnej disciplíny a roztočil kolesá vysokej inflácie, aj keď tvrdí, že sú uložené v trezoroch. Keď sa spýtame, čo sa stane, keď

tie sefjy banky otvoria alebo budú pokračovať v emitovaní ďalších cenín, sme pri koreni hyperinflácie. FED nedávno zverejnil informáciu o tretej vlne štátnych dlhopisov a ich odkúpení za ďalších 400 miliárd dolárov! To nie je optimistická správa. Kroky ECB kopirujú americký FED. Nakupuje z trhu grécke, talianske a španielske dlhopisy. Do portfólia získava skazený finančný tovar s inflačnými tlakmi a hroziacou náklazou pre európsky trh práce. Centrálna banka takto svojou menovou polití-

spoločne s poradcami prezidenta zabudli na dôsledky obrovských rozpočtových deficitov. Fiškálne stimuly z roka 2009 mali zastaviť turbulencie. Výsledný efekt sa nedostavil a napumpované peniaze sa bezrestne minuli. Získali jedine bankári – na odmenách. Opätovná mobilizácia predošlých neefektívnych riešení na ekonomickej scéne vyvoláva špekulácie, že ich rekurperácia krízu viac prehľbi a vytvorí podhubie na hyperinflačnú špirálu. V investorských kruhoch sa s takým

ovládnutím procesu vytvárania peňazí a jeho využitiem na vlastný prospech hlavným generátorom.

■ FIŠKÁLNA STRATÉGIA

Nemožno tvrdiť, že by jednotlivé krajiny nemali fiškálnu taktiku. Pochybovať možno o jej rozumnosti. Vážne sa hovorí, že aj Nemecko vykázalo v oficiálnych štatistikách nepravdivé údaje a trápi ho väčšie finančné zataženie. Vzhľadom na explóziu dlhov vo všetkých krajinách EÚ je takáto úvaha opodstatnená. Cena za najlepšieho ministra financií, ktorá sa mu ušla, tak pôsobí ako zlý vtíp... V dejinách je hyperinflácia pomerne častá záležitosť. Nijaký zo štátov, ktoré sa považujú za svetové veľmoci, sa jej nevyhol. Dôvod na neobmedzenú tlač peňazí sa vždy našiel. Príčinou boli vždy rovnaké: osobný prospech alebo vojna. Bankárske elity nemajú dôvod zastaviť tento vývoj, naopak už ho odštartovali. Na hyperinfláciu nemôžeme hľadiť ako na niečo, čo je minulosť alebo záležitosť len juhoamerických štátov. Hyperinflácia sa nevyhla ani našej malej krajine v roku 1953. Direktívnym mocenským zásahom peniaze vtedy stratili vyše 90 percent hodnoty. Svetlým príkladom je Švajčiarsko. Referendom prijalo ústavný zákon o vyrovnanom rozpočte a aj v rokoch celosvetového útlmu svoje dlhy v rokoch 2008 – 2009 znížilo – ako v rozprávke o dobrom kráľovi a vládne ľudu. Aj česká a poľská ekonomika sa stávajú malými ostrovcami rozumu. Hrozí im však, že menoví špekulanti otvoria hru aj na ich šachovnici bez toho, aby sa mohli na tejto hre zúčastniť.

Karikatúra: Andrej MIŠANEK

kou ekonomickú krízu len prehľbuje a vysoká inflácia sa udomáčuje.

Zdá sa vám to nerozumné? Ak by peniaze boli kryté protihodnotou, napr. zlatom, nič také by sa stať nemohlo. Žiaľ, americký kongres

scenárom seriózne ráta a uvažuje ako s ďalším možným vývojom. To už nie je strašenie ľudí. Spoliehať sa na nádej, že politici predsa niečo nedopustia, je scestné. Na Slovensku zvlášť, lebo tu je túžba po

Finančný poradca je ako osobný lekár rodinných úspor a financií

Ľahké prilepšenie prináša ťažké rátanie

Tibor B. HAČKO

Nie je žiadnym tajomstvom, že finančná gramotnosť Slovákov je nízka. Stačí sa obzrieť do krátkej minulosti na správanie sa ľudí pri nelogickom až panickom vkladaní financií do maximálne rizikových podielov BMG investu alebo Horizontu Slovakia. Z toho vyplynuli problémy, ktoré občania po strate vkladov dodnes riešia. Musíme konštatovať, že naivita a vidina ľahkého prilepšenia sa kruto vypomstila práve tým, ktorí tam vložili svoje dlhodobo nasparené a spravídla posledné peniaze. Prerátali sa. Logika vecí by pritom veľila obrátiť sa na odborníka – finančného poradcu.

Máte zdravotný problém? Idete k lekárovi. Riešite právnu záležitosť? Obráťte sa na právnikovu atď. V prípade investovania peňazí sa postup rieši v rámci rodiny, prípadne medzi známymi. Pomoc finančného poradcu je väčšinou tabu. Čím sa zaoberá a akým spôsobom pracuje?

■ PORADCA JE, KEĎ...

Finančný poradca je v podstate ktokofvek, kto pôsobí v oblasti finančného poradenstva, pričom sprostredkováva poistenie, investície a ostatné finančné produkty na základe živnostenského listu. V niektorých prípadoch investičných finančných produktov je potrebná pomerne ľahká skúška pred registráciou v Národnej banke Slovenska. Nič viac. Vyvoláva to zdanie, že poradcom môže byť ktokofvek? Lenže porozumieť celému komplexnému portfóliu finančných služieb je veľmi ťažké a zodpovedné. Treba mať veľmi dobrý prehľad v ekonómii a starostlivo sledovať trendy vo vývoji hospodárstva nielen jednej krajiny.

Pomerne zásadnou otázkou je, pre koho finančný poradca vlastne pracuje? Obyčajne funguje v menšej, väčšinou regionálne pôsobiacej skupine, ale samozrejme môže pô-

sobiť i sám. Umožňuje mu to plošnú aj horizontálnu nezávislosť a s tým súvisiacu širšiu ponuku. Finančné poradenstvo sa u nás uskutočňuje na princípe multilevel marketingu (MLM). Má to svoje výhody aj nevýhody. Veľkou nevýhodou je značná sprofanovanosť MLM systému podvodníkmi a obrovskou fluktuáciou ľudí zapojených do systému, ktorí po relatívne krátkom čase činnosti poradenstvo opustia. Vzhľadom na

SPOTREBITEĽSKÁ PORADŇA

rýchle zmeny v odvetví nie je dostatok potenciálu na jeho kultiváciu. Potom tzv. finanční experti využívajú vysokú finančnú negramotnosť obyvateľov Slovenska. Pojašene obiehajú slovenské rodiny a pomocou rýchlo osvojených fráz, kde len rotujú slová ako výnos, reforma, peniaze pod vankúšom, investície, výhody a optimalizácia produktu neváhajú bez znalosti klientových potrieb a zámerov uzatvárať zmluvy pre klienta často nevýhodné.

■ BEZ DÓVERY TO NEJDE

Poradenských spoločností je pomerne široké spektrum. Väčšinu však ovláda len niekoľko skupín. Na-

priek tomu je práca poradcu s každým klientom motivujúcou individuálna. Úplne kľúčovým zvarom je dôvera. Vždy je vhodné nastaviť vzťah klient – poradca korektné a zistiť, aký je jeho prístup k peniazom, k sporeniam a k investiciám. Niektorí preferujú istotu nad vyššou mierou zisku. Ten nemá investovať do komodít, zlata alebo akcií. Ak sa dôveru nepodarí ukotviť od prvých minút, keď musíme odhaliť citlivé informácie o vlastnej

Jednou z najkontroverznejších tém súvisiacich s finančnými poradcami je ich odmeňovanie. Prevažuje provizný model. Poradca dostáva určitú percentuálnu časť z peňazí, ktoré za daný finančný produkt zaplatíte. Buď jednorazovo pri podpise zmluvy, ale tiež kontinuálne po celý čas opatery produktu. Ďalšou možnosťou je platené poradenstvo. Zaplatíte za čas poradcu a za jeho služby fixnou čiastkou. Mnoho fi-

nančných poradcov sa snaží navonok pôsobiť samostatne, ale v skutočnosti sú väčšinou tiež súčasťou štruktúry niektorej z poradenských firiem.

■ ETICKÁ RUKOVÄŤ

Finančným poradenstvom sa dajú zaradiť naozaj veľké peniaze. Správanie sa „finančných mágov“ je predmetom diskusií verejnosti. Len zriedka bol niektorý do očí bijúci, zle nastavený prípad poradcu potrestaný. Osoby pôsobiace na finančných trhoch sú vo vzťahu ku klientom povinné dodržiavať základné etické normy správania. Generálne ich upravuje Etický kódex finančných trhov. Osobného lekára svojich financií si preto treba starostlivo vyberať. Medzi finančnými poradcami je veľká skupina naozajstných profesionálov so širokým spektrom znalostí finančných trhov a produktov. Zostávajú finančný plán, ktorý klientovi finančne zhodnocuje a na druhej strane chráni proti negatívnym vplyvom (výdavky, smrť, invalidita). Cieľom je rozprestrieť prostriedky do rôznych, strategicky orientovaných podielových a akciových fondov. Je vhodné porovnať si niekoľko ponúk rôznych poradenských spoločností.

Bieda bohatých

Slovenská inteligencia mala vždy blízko k chudobe a k potrebným. Aj v histórii, aj v súčasnosti. Má to svoju nevyvrátiteľnú logiku – bohatstvo v materiálnom zmysle totiž nie je kategória, ktorá by inteligentného človeka robila šťastným.

Múdrosť a rozhľad sa nikdy nekamarátili s majetkami a cvengotom minci. Napriek tomu aj na Slovensku vyrábame pseudointeligenciu, ktorá sa ňou stáva iba vďaka moci peňazí a vplyvu. Nejaký „papier“ sa patrí vlastniť. Či už v podobe maturitného vysvedčenia alebo vysokoškolského diplomu. A keď sú rodičia ochotní za to zaplatiť, nie je potrebné sa akosi mimoriadne angažovať vlastnými silami a snažením. Veď učenie či štúdium možno zábavnejšie „prefláknúť“ na rôznych žúrkach. Tam bohaté dedičky zbohatlíckych rodičov získavajú reklamu zadarmo v podobe záujmu komerčných televízií o ich „looky, stillingy a outfity“.

Samozrejme že rôzne smotánky a ich nahlúple moderátorky zaujímajú viac nový partner či partnerka bez ohľadu na pohľad ako nejaká štúdiom získaná vedomosť. A súkromná škola keď už raz vyberá školné, musí nechať absolvovať. Ani na tej najprestížnejšej bratislavskej súkromnej vysokej škole si však nemožno kúpiť to, čím prirodzená inteligencia disponuje. Je to schopnosť empatie, je to poznanie reálneho sveta a vzťahov v ňom, je to – altruizmus. V tejto súvislosti vôbec neprekvapí informácia, že počas ešte nie dávnej vianočnej zbierky pre detskú onkológiu sa na istej prestížnej súkromnej vysokej škole v hlavnom meste Slovenska vyzbieralo celkom – 15 eur. Slovom – pätnásť. Tri päťeurové bankovky. Pätnásť eur ako výťažok zbierky medzi tínedžerskými boháčmi na pravdepodobne najpotrebnejšie – deti trpiace onkologickým ochorením. To už nie je ani hanba, iba obrovské zdesenie. Vynárajú sa mi spomienky na časy, keď v bývalej Juhoslávii vypukol prvý krvavý etnický konflikt a stovky jej obyvateľov v podobe utečencov prichádzali s holými rukami do nášho zariadenia v Gabčíkove. Zorganizovali sme našu prenosovú aviu z vtedajšieho Slovenského rozhlasu a pobrali sme sa po malokarpatských dedinkách. V každom dome niečo dali. Bez rozdielu – mladí či starí. Aj z posledného. A s láskou. Aj volali: „Počkajte, napečieme!“ Avia sa do Gabčíkova v ten deň obracala niekoľkokrát. Bez publicity, bez smotánok. Akcia nás stála iba prejazdenú naftu. Aj na tú sme sa pozbierali.

Slováci sú dobrí ľudia. Nikdy na nich nedopustím. Hoci majú malé alebo žiadne majetky, ich srdcia sú vždy, keď treba, veľké. Kto sú to však tí budúci inteligenti z tých našich prestížnych škôl? Čo z nich bude? Bieda prichádza medzi nás. Bieda ducha a srdca.

Ivan BROŽÍK

Najmä Matica slovenská má zo zákona zjednocovať ľudí vo vlasteneckom duchu K starým koreňom sa treba pobrať novými cestami

Marián TKÁČ prežil vo funkcii predsedu Matice slovenskej svoj prvý rok, rok 2011. Určite nebol jednoduchý pre neho, ani pre Maticu slovenskú. Z jeho prvých krokov a rozhodnutí je zrejmé, že táto kultúrna inštitúcia Slovákov potrebuje obrodu, i očistenie mena. Jeho vnútromatičná politika získala podporu aj na celoslovenskom sneme v septembri minulého roka. Boli sme zvedaví, s akou Maticou sa stretol, čím je a s čím nie je spokojný? Čo sa mu z jeho pohľadu podarilo a čo nie? Opýtali sme aj na jeho videnie situácie na Slovensku nad rámec Matice, napríklad v mediálnej oblasti. Ale keďže je ekonóm a stal pri zrode slovenskej meny v roku 1992 - 1993 využil sme príležitosť a diskutovali sme o aktuálnych problémoch s terajšou „našou menou“, teda eurom, aj s hospodárstvom.

• Vo funkcii predsedu Matice slovenskej ste vyše roka. Aký rok to bol?

Veľmi rýchlo uplynul. Pre našu generáciu bol posledným s dvoma jednotkami. Ďalší taký príde o 90 rokov, keď my už nebudeme. A ktovie, či bude vôbec čo i len „pamiatka“ po nás, lebo... rodí sa nás – Slovákov a Sloveniek – čoraz menej, naše dediny a všetko to, čo dediny pre náš národ znamenajú, akoby spelo k zániku. Ktovie, ako sa preinačí svet po 20. 12. tohto roku. Ktovie, či mocní sveta sa nezbláznia a nevypustia džina všeobecného zabíjania pod falošnými heslami v „záujme“ tých najvznešnejších ideálov (teda peňazí).

Dosť však pesimizmu, ktorým je náš národ povestný. Z predsedníckeho pohľadu bol to rok náročný na sedenie v aute, ale bolo úžasné vidieť, ako tisíce maticiarov doma i vo svete dúchali do pahrieb, chránili plamienok našich tradícií, nášho vlastenectva a nemali pritom otrčenú ruku! No nie je to v čase všeobecnej chudoby – nielen hmotnej – zázrak? Pre mňa to bol aj rok mnohých stretnutí so vzácnymi ľuďmi, s maticiarimi i s nematiciarimi po celom Slovensku vo vyše šesťdesiatich slovenských mestách a dedinách. A niektoré som navštívil aj viackrát. Stretol som sa aj s krajanmi na Ukrajine v ich novej užhorodskej škole, v Maďarsku, Chorvátsku, Srbsku a Rumunsku. A aj keď kára, ktorú tlačím do kopca s menom NOVÁ MATICA, sa občas zadrháva, mám pocit, že nestojí na mieste. Že zmeny sú viditeľné. Trebárs aj v týchto novinách.

• Zmeny prinášajú aj odpor. Čo Vás najviac oberá o energiu?

Práve ten nepochopiteľný odpor! Ktovie prečo strácame čas a energiu pri nekonečných ekvilibristických cvičeniach netýkajúcich sa témy, ale len a len formy. Ktovie prečo mnohí máme „maticnú demokraciu“ ako svoj prvoradá, a čo horšie, jediný cieľ? Niekedy dokonca zabúdame, že ona je len prostriedkom, rámcom, o ktorý sa má Matica oprieť pri naplňaní svojich cieľov, úloh a funkcií svojho programu. Litera maticných predpisov, ktorými sa riadime a budeme riadiť, by teda v nijakom prípade nemala sputnávať a brzdiť maticného ducha, ale naopak pomáhať posilňovať ho, podporovať jeho vzrast a rozlet. Ale sputnáva ho napriek tomu, že nechcem ani pripustiť, že by sa tu nič nezmenilo a že viacerým maticiarom tak ako donedávna ide len o peniaze.

• Azda najväčším sklamaním pre ľudí bola strata zlatého pokladu. Je už definitívne v nenávratne? Bude niešť za to

niekto konkrétny aj osobnú zodpovednosť?

Žiaľ, máte pravdu. Strata národnej zbierky pri vzniku druhej Slovenskej republiky je až neuveriteľným sklamaním. Ide o fakt nezmeniteľný. Je to hanba, ktorá ťahá Maticu k zemi, aj keď poklad neutratila Matica, ale nadácia. A tá ďalej napriek tomu, že nemá s Maticou už naozaj nič spoločné (ani ja, ani výbor a ani nijaký iný maticný orgán nemá dosah na jej správanie), tvrdohlavo zneužíva meno Matice slovenskej! Aj to sú dôsledky hrania sa na „slovička“, zneužívania maticnej demokracie, ale je to aj obnažovanie charakterov. Veď tí, ktorí boli pri tom, keď „odchádzal“ poklad, kupovali a nevňášali do registra pozemky, maticnými peniazmi zapchávali čierne diery a nehanbia sa naďalej byť členmi maticného výboru! Ja nemám krvilačnú povahu, robím však všetko pre to, aby sa tento na výsosť morálny problém, spojený so stratou 26 miliónov korún zo zbierok od odhodlaných vlastencov, nezamietol pod stôl! A nebudete veriť, aké sú s tým problémy: vyšetrovateľ moje podanie na neznámeho páchatela vo veci „straty národného pokladu“ dvakrát – vždy v piatok – odložil a zakaždým som ledva ledva stihol termín „sťažnosti“ proti tomuto konaniu, pretože ten termín bol vždy nasledujúci pondelok. Ľady sa však trochu pohli a označenie vinníkov historickej maticnej blamáže pomôže očisteniu mena Matice.

• Má Matica zodpovedajúce postavenie v spoločnosti?

Nie, nemá a sama si je na vine. Podľa zákona by mala Matica ako jediná ustanoviteľ v štáte zjednocovať vo vlasteneckom duchu doslova všetkých – Slovákov i ostatných občanov Slovenska – v záujme vzdelanosti, kultúry a blahobytu. Cirkvi máme niekoľko, politických strán desiatky, rôznych profesijných a záujmových združení stovky, Matica je len jedna. Našiel som ju však doslova zbedačenú. Stratila majetok, veľa majetku. Stratila časť, veľkú časť členskej základne a stratila aj svoje meno. Cítim to v nezaujme médií – ak nejde o škandály. Vidím to napríklad pri stretnutiach s rektormi našich univerzít, pri rozhovoroch s nematiciarimi – a čo ma osobitne bolí – o Matici nemajú mladí ľudia ani šajnu. Teda podľa pravdy, väčšina mladých ľudí, lebo máme aj mladú Maticu a na tú som pyšný. Treba si naliať čistého vína: Matica kráčala od desiatich k piatim vo všetkých profesionálnych oblastiach svojej činnosti, nebyť aktívnej zložky členskej základne a zatahnutia záchranej brzdy, neviem, neviem, či by tu ešte bola.

Eva ZELENAYOVÁ - Foto: Ladislav LESAY

• Aké sú Vaše plány s Maticou?

Veľké, maximalistické, ale čiastočne limitované – aj peniazmi, ale najmä nedostatkom zapálených, odvážnych a akčných ľudí. Aj peniaze sú totiž o ľuďoch. Keby napríklad maticní predstavení na začiatku 90. rokov minulého storočia dokázali udržať v maticných rukách budovu Slovenskej ligy v Bratislave na Grösslingovej ulici, dnes by sme nielenže nenariekali nad nedostatkom peňazí, ale nemuseli by sme zháňať peniaze na spätné odkúpenie priestorov bývalého kina Liga (Mier)...

Podme však k plánom. Vychádzajú z myšlienky, že k starým koreňom – teda k vzdelanosti, ku kultúre a k blahobytu Slovákov – sa treba pobrať novými cestami. Prostredníctvom vlastných moderných médií, keď sa nám zatiaľ nedarí dostať ani do verejnoprávných; cez príťažlivé aktivity pre mladých; cez angažovanie sa v priestore, na ktorý „stará Matica“ rezignovala. Napríklad na mladých na slovenskom juhu. Ale aj na súčinnosť a spoluprácu s predstaviteľmi samosprávy, osobitne s primátormi Bratislavy a Košíc pri „poslovenčovaní“ týchto dvoch našich metropol.

• Ste ekonóm, ktorý sa živo zaujíma o dejiny vlastného národa. Čo dalo podnet ekonómovi, aby písal historické knihy? Čo je vzrušujúce na dejinách Slovákov?

Osud? Boží prst? Keď ma v roku 1994 vtedajší predseda vlády za ochotnej asistencie celého parlamentu (!?) s jedinou výnimkou (Ivan Hudec) odvolal z funkcie viceguvernéra Národnej banky, ocitol som sa v archíve a pôsobil som aj ako lektor hospodárskych dejín na

ekonomickú univerzitu. To zaprášené dokumenty z našej histórie ma nahlas vyzvali: „Všimni si nás ty. Vieme, že odmladi sa zaoberáš históriou svojho rodu a regiónu. Si človek bez obmedzení, ktoré naočkovali historikom s gebírom ich profesori odchovaní na pražskom mlieku, nadojenom nemeckými kravami!“ Poslúchol som. Začal som sa pozeráť na slovenské dejiny bez klapiek na našich slovenských očiach a ostal som očarený. Začal som spájať dosiaľ nespájané a ono to má zmysel a neponižuje nás to! Veď preboha, nemusí byť v slovenskom záujme všetko to, čo je v záujme našich susedov! Nech si velebí Košúta či Petöfiho, pre nás sú to janičiari – podobne ako ich súčasní následníci. Nech si stavajú sochy Benešovi a Masarykovi, pre nás sú to cudzinci so slovenskou krvou na rukách. Aby som bol správne pochopený, s nimi, a s kým iným(?), možno spájať streľbu v Krompachoch i v Habure, ale aj nevyjasnenú smrť Štefánika či pokyn: „Tiso musí visieť“? Prečo práve nám, národu s najstarším stojacim kostolom v strednej Európe (Kopčany, 8. – 9. storočie) či s biskupstvom od roku 880 a korunovaným kráľom z roku 885 priam prikazujú „búrať vlastné mýty“? Prečo susedia na juhu behajú najmenej raz ročne s akousi „rukou“ sv. Štefana a korunu, ktorý ten muž nikdy nemal na hlave, nazývajú „svätoštetanskou“? To nie sú do neba volajúce mýty? Ak mi Boh dá dlhý život, verím, že dokážem nášmu stále neprebudenému národu ponúknuť iný, teda pravdivý slovenský príbeh aj inak ako knižne. Lebo kolíky z nás a z našich potomkov čítajú ešte knihy? Napokon je lepšie raz vidieť ako sto razy počuť.

• Naša historiografia je poznačená pražským centralizmom a komunistickým internacionalizmom. Pritom nevidno nejaké úsilie zbaaviť sa týchto nánosov a konečne sa venovať vlastným dejinám bez predpojatosti, slobodne. Dokedy, myslíte, budeme skrývať svoje dejiny?

Dovtedy, dokedy sa budeme až neveriteľne báť hovoriť o svojej stále tabuizovanej minulosti pravdu a len pravdu. Mám na mysli napríklad Slovenský štát z rokov 1939 – 1945. Znesieme dve pravdy vedľa seba? Že jeho predstaviteľia dokázali niečo ako hospodársky zázrak cez vojnu? A že tento štát sa k časti svojho obyvateľstva – aj keď na cudzí príkaz – správal neľudsky? A možno aj tretiu pravdu: že prezident toho štátu zachránil pred Osvieňčimom najmenej osemsto nevinných detí? Lebo len pravda nás oslobodí.

• Aké sú možnosti Matice vstúpiť do tohto procesu?

Veľké. Veď má svoj historický ústav i historický odbor. A vydavateľstvo. V záujme poznania najstaršej zapísanej pravdy musíme vydať všetky pramenné diela dotýkajúce sa našich predkov; ak našich, tak našich, myslím aj na Markomanov či Kvádov; v slovenčine, kriticky, ale prajne pre našu pravdu. Historiu Francorum od Tourskeho či Nestorove spisy. A organizovať medzinárodné konferencie o „háklivých“ stránkach našich dejín. Trebárs Poliaci majú záujem. A zjednocovať pohľad na slovenskú minulosť cez konfrontáciu protichodných „práv“. Idú 14. marec a 29. august dokopy?

• **Boli ste pri tom, keď sa zakladala Národná banka Slovenska. Riadili ste ju v najťažšom období – od jej vzniku do konca júla 1993. Ako si na toto obdobie spomínate?**

Bolo to zaujímavé obdobie môjho života, na ktoré som hrdý. Stála pred mnou neopakovateľná historická výzva: založiť slovenskú centrálnu banku a slovenskú menu a ja s kolegom som ju splnil. A splnil dobre. NBS bola dlhodobou najstabilnejším článkom štátu. Možno aj preto, že som jej formovanie pochopil tiež ako povinnosť čerpať aj zo skúseností ešte žijúcich svedkov čias guvernéra Imricha Karvaša a slovenskej koruny čoby „dunajského dolára“. Mali sme nepredstaviteľne málo času. Za šéfa slovenského bankovníctva ma po dvoch mesiacoch previerania v Prahe konečne vymenovali 22. októbra 1992, keď už do štátu novú českú banku ostávalo len 68 dní! Podarilo sa to napriek tomu, že v Prahe iba vymenili cedulu. Z ŠBČS sa stala ČNB, zatiaľ čo my sme postavili funkčnú centrálnu banku od základu! Trpké ovocie byť dobrým Slovákom. Kým „zriadovateľ“ ČNB Josef Tošovský sa za to stal guvernérom roka, mňa z funkcie čoskoro odvolali.

• **Svojho času ste povedali, že slovenská mena bola najkresťanskejšia. Aké je euro?**

Myslel som vtedy na výtvarnú podobu koruny. Tak ako sa nedá celkom pochopiť „kresťanskosť“ v názve politickej strany, aj o peniazoch ťažko hovoriť ako o kresťanských. Som presvedčený, že najrýchlejší odchod slovenskej meny do dejín spomedzi mien štátov V4 súvisí aj s jej podobou. Symboly, ktoré dávala denne do rúk „kresťanom aj nekresťanom“, privádzali niektorých do zúrivosti. Mne dokonca jeden politik vtedajšej SDĽ oznámil, že moja „nekompetentnosť“ súvisela s portrétom Andreja Hlinku na tisícokorunáčke. Reagoval som, či som tam mal teda navrhnuť Saddáma Husajna? Až dve Madony, dvaja svätí, dvaja katolícki kňazi, dvaja luteránski národovci, veľkomožný krížik z Mače, „muse-li“ teda preč. Na oplátku sme však ponúkli Európe dvojkríž na eure a ona ho – prijala.

• **Niektorí ekonómia tvrdia, že systém liberálnej demokracie je nastavený tak, že plodí krízy. Faktom je, že banky zarábajú bez toho, aby niečo produkovali. Je takýto systém udržateľný?**

To je osobitná a veľká téma. Ak by som mohol odpovedať len dvomi vetami, tu je prvá: Systém liberálnej demokracie sa nenastavil sám. A druhá: Jeho udržateľnosť priamo súvisí s tým, že „prsty“ v jeho zrode majú priamo či nepriamo mocní bankári tohto sveta.

• **Môže hospodárska kríza napokon znamenať zrútenie sa globálnej hospodárskej ekonomiky?**

Dejiny nás učia, že krízy zakaždým pomáhajú prerodziliť bohatstvo, no nie ho zrovnomeniť. To preto niektorí zvyknú riskantne tvrdiť, že základom aj súčasnej krízy je kríza morálna.

Ak je to tak, všetko je len vecou stavu tých, ktorí ešte viac schudobnejú. A je teda len otázkou času, kedy im už „hry“ nenahradia chlieb.

• **Zdá sa, že pre štáty eurozóny budú platiť tvrdšie podmienky fiškálnej politiky. Prakticky to môže viesť k spoločnej fiškálnej politike a federalizácii Európskej únie. Neohrozí to podstatu existencie národných štátov?**

Závisí zrejme od definície pojmu štát. Štát má mať vlastnú menu, my ju už nemáme a štátom ešte sme. O všeličo môže štát prísť a štátom ostane. Otázne je: akým? Pre nás je asi najdôležitejšie, aby sme naďalej na celom území „smeli“ používať slovenčinu, aby sme mali právomoc podporiť vedu a vzdelávanie v slovenčine a v slovenskom duchu v rozsahu, aký je žiaduci, aby sme s výdatnou podporou štátu rozvíjali vlastnú kultúru vo všetkých jej formách a štruktúrach, to znamená aj duchovnú a telesnú kultúru, teda i šport. Ak nám aj strata vlastnej meny či vlastnej fiškálnej politiky neublíži v úsilí o podporu vzdelanosti a kultúry a o blahobyt ľudu a nie iba niekoľkých percent tých hore, nemáme dôvod nariekať.

• **Čo je v súčasnosti v Európe viac ohrozené, národné štáty alebo Európska únia?**

Dôležité je uvedomiť si, že naša budúcnosť závisí aj naďalej v prvom rade od nás, aj keď nie sme asi definitívne najväčší národ v Európe. Ale ani nie najmenší. Len dvadsaťdva štátov je väčších, ale až dvadsaťtri menších! Aj tisícročná spolunáležitosť v štáte, do ktorého sa nám nashaľoval divoký príšelec, sme mali veľmi dlho pod kontrolou. Správny a žičlivý výklad vlastných dejín je veľmi dôležitý. Naši južní susedia nie nadarmo povinne maturujú z dejepisu. Poznanie vlastného príbehu pomáha totiž prekonávať prekážky – „vedieť ako na to“. Mám pocit, že my sme vo svojich génoch takí sebaisti našou dávnovekou prítomnosťou pod Tatrami, ako cez zimu odpočívajúci roľník naisto vie, že príde jar. Náš dlhoveký pobyt v srdci Európy, aj keď často pod inými menami, urobil z nás národ ohľaduplný, trpezlivý, spravodlivý, dobrý. Podľa rektora ružomerskej univerzity, pôvodom Poliaka, sme najlepší národ na svete! A iný Poliák, Ján Pavol II., nás nabádal nebať sa. Musíme si však zachovať svoje osvedčené vlastnosti. Aj na to je tu Matica. Povedzme to tak, že prežili sme bez vlastného štátu, prežijeme aj bez Európskej únie. Len ak, pravda, bude treba, my Európu nerozbijeme. Nemáme to v génoch.

• **Čo želáte v novom roku sebe, Matici, matičiarom, Slovákom?**

Aby sme si sami hojne rozdávali navzájom všetko to, čo sa nedá našťastie kúpiť. Pokoj, lásku, šťastie. A aby sme v bližiacich sa voľbách mali šťastnú ruku. Na to netreba nič iné, len riadiť sa zdravým „sedliackym“ rozumom a nepodľahnúť povrchným heslám do detailov vymyslených a prepracovaných tam, kde ani o Slovensko a tobôž už o Slovákov nejde. Nebojme sa, Slováci!

Malá úvaha nad zarážajúcimi ekonomickými číslami Kde je ten pes zakopaný?

Ján ČOMAJ - Foto: Ladislav LESAY

Nielen ekonomický expert, ale aj obyčajný Slovák si musí položiť otázku: Prečo je taký nepomer medzi výkonnosťou slovenskej ekonomiky v porovnaní s vyspelejšími európskymi krajinami a mzdami tam a u nás? Súčasná produkcia na Slovensku, vyjadrená hrubým domácim produktom (HDP) na obyvateľa, dosahuje 73 percent HDP priemeru Európskej únie – naše platy sú však voči mzdám vo väčšine členských krajín únie štvrtinové.

Počul som už aj také vysvetlenie, že je to vecou tradície – u nás boli celé desaťročia platy oveľa nižšie ako vo vtedajšej západnej Európe, a nižšie boli aj životné náklady, najmä cena bytov, výška nájomného, poplatky za rozličné služby, i maloobchodné ceny. Nemôžem s tým súhlasiť. Ceny sa veľmi rýchlo vyrovnávali a dnes sú v mnohých prípadoch na približne rovnakej úrovni ako v susednom Rakúsku, inak by naši občania, najmä z blízkej a relatívne lepšie zarábajúcej Bratislavy nechodili do Hainburgu, Parndorfu alebo Viedne nakupovať (ak už inokedy nie, tak určite v časoch sezónnych výpredajov, ktoré rakúski obchodníci stimulujú podstatne väčšími zľavami ako naši). Cenami bytov a nájomného sa Bratislava dostala dokonca do hornej polovice európskeho cenového rebríčka. Prudko sa zvyšovali ceny služieb, najmä vyslovene manuálnych. Za strihanie ste pred dvadsiatimi rokmi platili dvadsať korún, dnes, keď máme vlasov menej, je v Bratislave bežné strihanie za šesť a už aj v Šaštíne za tri eurá. Istotne, čosi z tej tradície zostalo, ale to ani zďaleka nevysvetľuje pripastý rozdiel v mzdách. Skúsme teda hľadať príčiny – bez hierarchie ich dôležitosti a miery viny na tomto smutnom stave.

■ DRAHÝ NÁŠ ŠTÁT

Nechcem ironizovať, istotne väčšina našich občanov má rada svoj štát, je konečne náš a je nám drahý, ale on je, žiaľbohu, drahý naozaj. Pripomína mi auto. To deväť desiatin výkonu (a teda aj spotreby) vynaloží na to, aby samo seba presunulo z miesta na miesto, iba sotva desatinu spotrebuje na to, prečo ho mám a kýmim: aby ma viezlo. Tak akosi je to aj s naším štátom. Jeho základné funkcie sú v súčasnom svete neodmysliteľné. Jediným problémom je, že veľa stojí. Bývalá vláda si dala za cieľ výrazne obmedziť tieto náklady najmä znížením počtu zamestnancov štátnej správy. Nepodarilo sa jej to. Administratíva je ako pýr – korene má hlboko. Kde sa aj počet zvýšil, na inej chodbe noví úradníci pribudli, napríklad na vybavovanie príspevkov z fondov EÚ – a napriek tomu ich nevyčerpávame.

■ CHOBOTNICA SA BRÁNI

Sme v eurozónu, máme spoločnú európsku menu, naša národná banka už nie je prakticky bankou emisnou – ale jej výšková budova, obrazne povedané, sa tým nezmenšila ani o poschodie. Sprivatizovali sme už takmer všetko, ale na

zoštiehnutí Fondu národného majetku to sotva vidno. Obce a mestá prevzali na seba obrovské množstvo úloh, ale počet úradníkov v štátnej správe je takmer nezmenený. Voľakedy na bratislavskej Suvorovovej ulici v jednej budove sídlili ministerstvo kultúry, spravodlivosti aj poľnohospodárstva, dnes každému z nich nestačí jedna budova.

Administratíva a najmä jej súčasť – správa štátu je drahá vec, ale ešte drahsie sú mnohé jej výstupy: predaj emisií pod cenu, výberové konania, šité na mieru vyhladnutým sponzorom, predražené diaľničné úseky, zmätky okolo mýta, nové a nové opatrenia (a ich rušenie) v zdravotníctve, predaj platiny zo štátnych rezerv za zlomok ceny... rozsať článku nám nedovolí uviesť viac príkladov a keby sme aj vymenovali všetky známe absurdity, boli by len vrcholom ľadovca. Nesmierne veľa peňazí daňových poplatníkov sa miňa na neustále zmeny rozličných pravidiel a systémov – len zásady sporenia na dôchodok v dru-

ÚVAHA

hom pilieri sa za posledných šesť rokov zmenili dvadsaťkrát. Miliardy sa strácajú daňovými únikmi, len jede podvodník z východného Slovenska, pripomínajúci bezdomovca, okradol spoločnosť o 36 miliónov eur.

■ LUP DEJÍN

Najväčší podiel viny na našej biede má však nepremyslená (alebo veľmi dobre vymyslená) privatizácia v minulom desaťročí. Aj Margaret Thatcherová kedysi po vláde labouristov začala rozsiahlu privatizáciu kľúčových odvetví britského priemyslu, energetiky a dopravy, ktoré ešte vlastnil štát – ale formou obrovskej aukcie: podnik vydražil ten, kto dal viac – a ešte musel garantovať jeho rozvoj. U nás sa aj vlajkové lode priemyslu, surovinové bohatstvá, patriace národu a perspektívne nosníce zlatých vajec – kúpele dali priamo alebo prostredníctvom dočasne zriadených zamestnaneckých akciíveľ vopred vybraným záujemcom za symbolické ceny. Jedni neplatili nič, teda korunu, aby vznikla „slovenská podnikateľská vrstva“. Iní si požičali, podniky vytunelovali, vyhlásili bankrot a takisto neplatili nič, štát musel dokonca zriadiť osobitnú banku, ktorá za lapajov vyrovnala sekeru, teda platiť ešte aj za to, čo nedávno komusi dal za bagatel. Tretí privatizéri podnik istý čas viedli (Slovnaft, Palma, Duslo,

Topvar...), dokonca aj rozvíjali, a keď jeho cena stúpala, napokon podľahli zvodu peňazí. Nesmierne množstva peňazí – ich rodiny a nasledujúce generácie sú naveky zabezpečené. Novými vlastníkami Slovenska sa takmer úplne stali bohaté nadnárodné alebo zahraničné spoločnosti – zisk z najväčších našich podnikov teda každý deň a každý rok mizne preč. A ľudia, čo tie podniky budovali, čo tie hodnoty pred rokmi vytvorili, dostávajú dôchodok trikrát – štyrikrát menší ako ich nemeckí, rakúski či grécki kolegovia.

■ ÚČELOVÉ NOVELY

V záujme partají sa neustále menia zákony a prijímajú novely noviel, učiteľov a štátnu kasu strašia nekonečné školské reformy, ktoré za celých dvadsať rokov ničím neprispeli k zlepšeniu školstva, milióny stráca me na úpadku poľnohospodárstva a tým aj slovenskej krajiny, neúmerne veľa nás stojí súdnicstvo, ktoré však v očiach verejnosti reprezentujú len lapsusy, banditi na slobode, politické nevráživosti, rekordne dlhé vybavovanie káz, nevyožiteľnosť práva, ziskuchtivosť (nedávna žaloba sudcov na vyrovnanie miezd so sudcami mimoriadneho súdu) – to sú ďalšie sítá, cez ktoré preteká do neznáma národný majetok, štátny rozpočet a nakoniec príjmy občanov. Peňazí je v štáte dost, len ich nevlastní štát a nemá ich bežný poctivo pracujúci občan. Vlastnia ich banky, finančné skupiny, novodobí arizatóri veľkých podnikov, stranami dosadené figúrky v riadiacich štruktúrach akciových spoločností so štátnou účasťou... Pritom štát sa dvadsať rokov nevie zmocť, aby za svojich poistencov platil aspoň úmernú výšku nemocenského poistenia, teda päť percent – len preto je zdravotníctvo na lopatkách a nijaké akciovky ani priplatky ľudí ho na nohy nepostavia.

■ NEMĽČME

Profesor Stanek v nedávnom rozhovore so spolupracovníkom redakcia T. B. Hačkom priniesol veľa podnetov na zamyslenie – nielen pre nás, obyčajných občanov, ale predovšetkým pre predstaviteľov štátu. Každý z čitateľov Slovenských národných novín má určite svoj názor na príčiny tohto neutešeného stavu – napíšte ho. Redakcia to rada uverejní. Myslim si totiž, že je najvyšší čas o našej biede otvorene hovoriť. Pre prospech nás a budúcich.

Ekonóm P. Stanek definuje chorobnosť smerovania ekonomického vývoja sveta.

Odišiel môj rytier de la Mancha

V minulých rokoch som zavše na bratislavských promenádach vídal vysokého, štíhleho a dôstojného staršieho muža. Vedel som, o koho ide – profesor Eduard Antal. Neraz som mal na jazyku, že mu poviem, koho mi svojou postavou pripomína. Nikdy som sa na to však neodvážil. Čo keď sa urazí? Evokoval vo mne totiž Dona Quichota, hrdinu svetového románu M. Cervantesa.

Jeho rytier v sebe skrýval niekoľko podôb: povedzme romantika, naivistu, satirika... Mňa v súvislosti s profesorom Antalom pútala práve jeho rytierskosť. Už som sa aj odhodlal povedať mu to, ale osud to zmenil. V pochrýnnych dňoch vlaňajšej neskorej jesene nás pán profesor a významný výtvarník natrvalo opustil. Svoju predstavu o jeho rytierskosti, čestnosti a vznešenosti – vyžarovani duchovnej príťažlivosti – vkladám aj do hodnôt jeho maliarskej a grafickej tvorby a iste aj do nevšedného pedagogického pôsobenia na fakulte architektúry, kde prednášal vyše pol storočia.

Výtvarné vzdelanie získal na pedagogickej fakulte od realistických učiteľov, najmä prof. G. Mallého, B. Hoffstädtera, E. Nevana a E. Lehotského v rokoch 1949 – 1953. Mal však v sebe silu odkloniť sa od svojich vzorov a pedagogického vedenia. Vedel si nájsť vlastnú cestu poznania a zmocnenia sa sveta. Svoj výtvarný prejav sformoval na ojedinelom princípe – na geometrii a bielej farbe. Kompozične pôsobia jeho obrazy, akoby ich maľoval kružidlom a vytváral štvorce, línie, kruhy alebo krivky. Práve tak sa mu podarilo vyčariť pôvabné i pôsobivé originálne konštrukcie, ktoré obdivovali domáci i zahraniční znalci umenia. Popri geometrii bola základom jeho palety biela farba, ktorou sa vynímala z okruhu svojich súčasníkov. Belosť dávala vyniknúť jeho kompozícii, nerušila ju, skôr ju zdôrazňovala a bola výrazom maliarskej duše. Čitateľ si asi ťažko predstaví obrazy maľované dušou. Vyvolávajú pocity pokoja, harmónie, splynutia kompozície a farby. Profesor Antal bol jedným z nemnohých výtvarníkov, ktorému sa takýto súlad podaril. Výnimočné postavenie mal aj v grafike. Bolo preto celkom prirodzené, že sa v roku 1968 stal jedným zo zakladateľov Klubu konkretistov a medzinárodného hnutia MADl. Jeho dielo nie je docenené ako ani úloha konkretistov v našom výtvarnom umení. Je však trvalou súčasťou moderného slovenského i európskeho výtvarného umenia.

Anton BLAHA
Foto: (se)

K prameňom najstaršej histórie Slovenska, približne od roku 3000 pred Kristom Slováci, kde sa nachádzajú naše korene?

Július HANDŽÁRIK - Ilustrácia: Stano DUSÍK

S takýmto provokujúcim titulkom vyšla vo vydavateľstve Eko-konzult v roku 2010 kniha zahraničného Slováka C. A. Hromníka. Publikácia má 193 strán a je súborom esejí a článkov, ktoré autor uverejnil v poslednom desaťročí k tejto téme v zahraničných odborných časopisoch. Hoci články boli napísané populárnym štýlom, autor sa aj tu dôsledne pridržiaval vedeckej exaktnej argumentácie, takže pomerne neveliká kniha má v zozname použitej literatúry uvedených 279 odborných titulov a v samom texte neuveriteľných 603 adresných odvolávkov na použité pramene.

Doktor Cyril A. Hromník (69) sa narodil v Hrabušiciach na Spiši a študoval dejiny na Katedre orientalistiky a portugalčinu a iberskú históriu na Filologickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Po okupácii v roku 1968 emigroval do USA, kde pokračoval v štúdiu histórie Afriky, Južnej Ázie a Latinskej Ameriky na Syracuse University. Pracuje ako bádateľ v oblasti ranej histórie Afriky a Indického subkontinentu a po celé desaťročia sa zaoberá pôvodom Quenov a bantuskými jazykmi hovoriacich čiernych Afričanov. Žije v Juhoafrickej republike a svoj výskum uskutočňoval v mnohých štátoch rôznych kontinentov. Päťročný grant Dr. Harryho Openheimera mu umožnil dlhodobý pobyt v Indii, kde študoval tamilčinu a vykonával výskum v archeológii, jazykoch a náboženstvách Indie. Tento transoceánsky výskum mu však umožnil nahliadnúť aj do sféry prastarých indo-európskych vzťahov, pričom zistil, že indo-európske jazykové korene majú dedukovateľné historické pozadie a svoju skutočnú historickú chronológiu. Tento poznatok ho nasmeroval aj na hlbšie štúdium jazyka a najstarších dejín Slovanov – Slovákov, a to zo syntetického pohľadu historika jazykovedca. Jeho závery sú prinajmenej prekvapujúce. Doposiaľ vydal štyri monografie a veľa vedeckých i populárných článkov, ale jeho najdôležitejší objemný manuskript Sloveni a Slovensko: Velebníci Vlasatého Boha na horizonte histórie (približne 3 200 pr. Kr. – 907 po Kr.) čaká ešte na vydanie.

■ FALOŠNÉ HYPOTÉZY

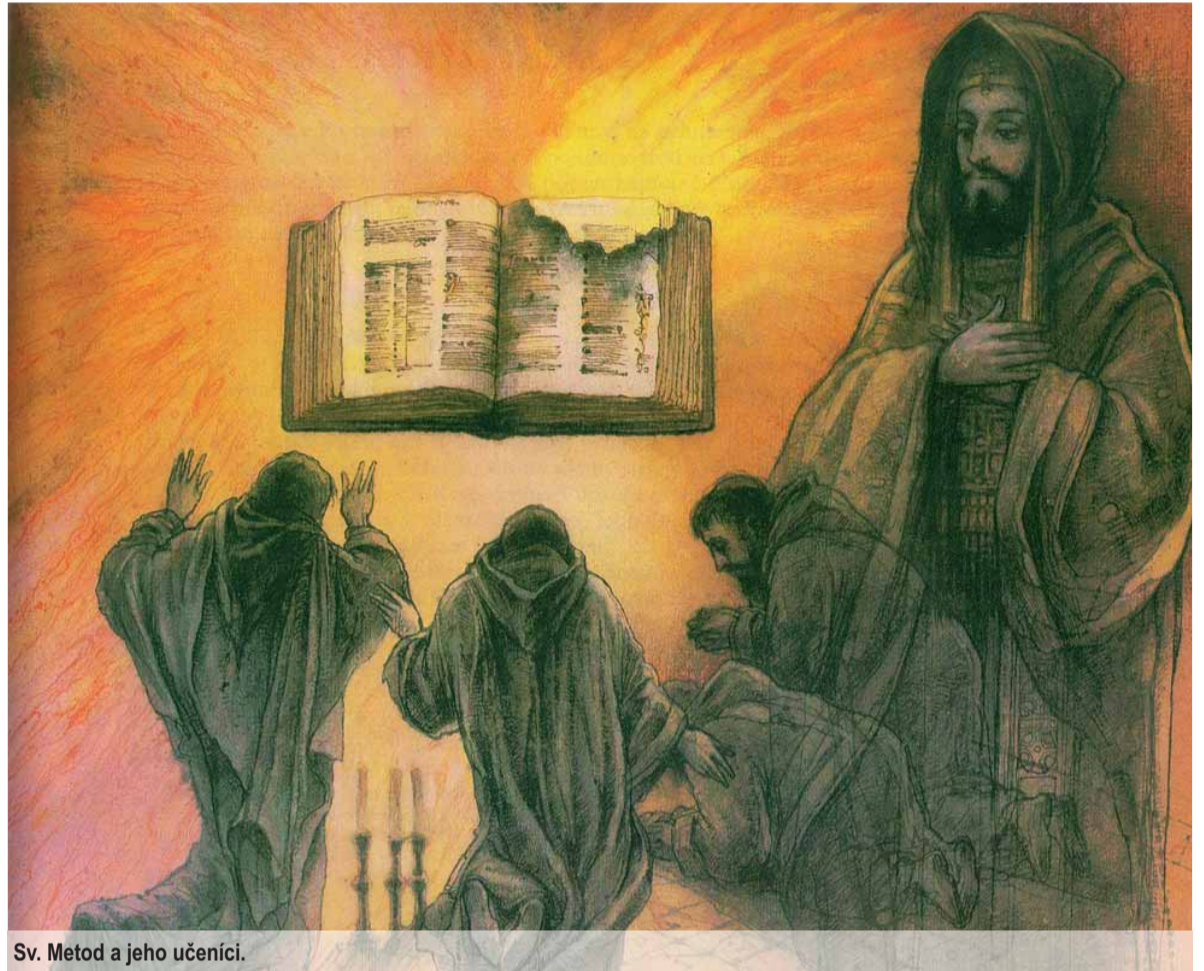
Kniha C. A. Hromníka bude pre slovenského čitateľa, odchovaného na pangermánskej historiografii 19. storočia a jej nemeckých odnožiach, v mnohom

Hranice Veľkomoravskej ríše za čias kráľa Rastislava.

šokujúca, tak ako je šokujúca naša neznalosť staršej histórie a etnogenézy nášho vlastného národa i celého Slovanstva. Táto neznalosť vyplýva najmä z akceptácie ničím neoverenej pangermánskej hypotézy o prisťahovaní Slovanov do strednej a západnej Európy až v 5. – 6. storočí n. l. v súvislosti s vykonštruovanou hypotézou o „sťahovaní národov“.

V období konštituovania moderných európskych národných štátov v 19. storočí sa za hlavný argument pre nárokovanie tohto územia pre daný národný štát považovala autochtónnosť, teda prapôvodnosť osídlenia príslušného etnika či národa na danom území. V zjednotenom

Sv. Metod a jeho učeníci.

Nemecku, ktoré sa stalo najmocnejším štátom Európy, vznikla pritom nemecká imperiálna historická škola, ktorá si dala za cieľ zdôvodniť na princípe autochtónnosti nielen nárok nemeckého národa na územie vtedajšieho nemeckého štátu (hoci už vtedy bolo archeologicky dokázané, že väčšinu vtedajšieho Nemecka pôvodne obývali Slovania), ale aj jeho budúce nároky na ďalšie územia v duchu Drang nach Osten (lebo už vtedy bolo historicky dokázané, že kedysi sa aj na týchto územiach vyskytovali „Germáni“

seli byť niekde autochtónni, nemecká historická „veda“ im za ich pravlasť vytýčila neúrodnú oblasť favostranného prítoku Dnestra, dodnes známu ako Pripjaťské močiare, o ktorú ani najexpanzívnejší nemeckí politici nemali záujem.

Takúto „historiografiu“ sa učia až dodnes všetky deti európskych škôl, vrátane škôl slovenských národov, a takúto „historiografiu“ vyštudovali a až doteraz študujú aj všetci európski profesionálni historici, takže celkom pochopiteľne nemajú odvahu vymaniť sa z tohto začarovaného kruhu skúmaním skutočných historických reálií či aspoň uplatnením zákonitostí zdravého rozumu.

■ ČAROVANIE S PRAMEŇMI

Európskej historiografii chýba spolupráca a korelácia s prírodnými a pomocnými historickými vedami a osobitne s moderným lingvistickým a genetickým výskumom. A tak nečudo, že ľudia vybavených teoretickými znalosťami i praktickými poznatkami z týchto pomocných historických vied značne irituje skostnatenosť európskych a najmä slovanských historikov. Taký je aj prípad autora knihy Slováci – Sloveni, kde sú vaše korene. Len na ukážku ponúkame niektoré jeho vyjadrenia: „Nad voľbou Pripjate ako kolísky Slovanov krúti hlavou historik Európy Norman Davies, keď píše: ‚Z nejakého nevysvetliteľného dôvodu západní učenici veľmi radi odstavujú proto-Slovanov (proto-Slavs) do najnepravdepodobnejších a najnepohodlivejších zo všetkých možných oblastí uprostred Pripjaťských močiarov.‘ A k tomu dodáva, že v skutočnosti, nech už boli jej hranice akékoľvek, Slovenská domovina (Slavonic homeland) ležala na oboch stranách hlavnej prehistorickej cesty na Dunaji. Kto ich tam teda strkal? Strčila ich tam nemecká imperiál-

na škola historikov, ktorí snívajú o možnom Drang nach Osten a česká šovinistická škola (pozri F. Palacký, L. Niederle, V. Chaloupecký etc.), ktorá týmto spôsobom chcela odstrániť Slovanov (predkov Slovákov) z ... pravlasti (nie kolísky) Slovanov na Dunaji. ... Slovenská Panónia, ktorú Herodotos videl už dávno pred 5. storočím ako zem slovenskú, im robila ťažkosťi, preto ju čo najskôr nechali zaľudniť Aziatmi.“

■ DOBRÁ KNIHA

Hromníka ako historika rozčuľuje aj svojevolné narábanie s historickými prameňmi u súčasných slovenských historikov, len aby ich poznatky vtesnali do téz nemeckej imperiálnej školy, a rozhorčene píše: „Prečo potom prekrúcanie autentických prameňov, ktoré medzi inými hovoria o kmeňoch alebo národoch slovenských Slovanov (Slovákov), ruských Antov a podobne, akoby hovorili o jednej mase tzv. nederiferovaných „Slovanov“? My predsa vieme, že „odpradáva“ Sloveni sídlili na Podunajsku ..., ako to povedal Kijevský Nestor (Kyjevský Nestor, autor Povesti vremennych let z počiatku 12. storočia – pozn. J. H.), a im príbuzné kmeňe a národy žili roztrúsené prinajmenšom od Uralu po dolnú Labe a horný Dunaj. ... Je pozoruhodné, že v tomto dejepisectve „Slovania“, ktorí vraj pred 6. storočím n. l. ani neexistovali, zabrali bez akýchkoľvek dobytých tradícií pol Európy bez jedinej vojny, čo vnučuje otázku, proti komu boli vlastne opevnené limes romanus? Prečo Rimania po tisícročnej skúsenosti dobývania cudzích území jednoducho nezabrali celú strednú Európu až po Baltik a východnú až po Murmansk alebo Pečoru?“

Hromníková kniha naozaj stojí za prečítanie a najmä za popremýšľanie nad otázkami i poznatkami, ktoré v nej nastoluje.

Prieskum vzdelanosti žiakov na Slovensku glosuje spisovateľ Ján Beňo

Pýtať sa vedia — skúsenosť z Udiča a Handlovej

JÁN BEŇO - Foto: archív

Nie tak dávno zverejnené výsledky reprezentatívneho prieskumu vzdelanostnej úrovne pätnásťročných žiakov v šesťdesiatich piatich krajinách potvrdili, že naši žiaci výrazne zaostávajú vo viacerých ukazovateľoch, vrátane čitateľskej gramotnosti. Čitateľská negramotnosť, ako písal stredoškolský učiteľ Vladimír Urban, je „nielen schopnosť čítať, ale textu aj rozumieť, dokázať ho interpretovať, uvažovať o ňom a v neposlednom rade ho dokázať aj hodnotiť.“ Je dôsledkom nielen poklesu vyučovania slovenčiny, ale aj príčin kotviacich v rodinnom a spoločenskom prostredí.

Čím zaujať pozornosť žiakov a študentov?

Spisovateľ píšuci pre deti vie z vlastnej skúsenosti, že pravidelní a kvalitní čitatelia tvoria medzi žiakmi základných škôl výraznú menšinu. Presvedčuje sa o tom aj na autorských besedách, najmä ak ich „obecenstvo“ nie je vybrané, ale predstavuje ucelené triedy. Detský autor na Slovensku sa okrem svojich individuál-

ných besied môže už dlhé roky stretávať so svojimi čitateľmi aj na Dňoch detskej knihy. Bratislavská Bibiana prostredníctvom svojej Slovenskej sekcie IBBY ich usporadúva každý rok v inom okrese. Tieto aktivity zasiahli dodnes skoro celé Slovensko. V prvom desaťročí nového tisícročia sa takto uskutočnilo počas troch

aprílových dní vždy aj viac ako tridsať besied na mestských i dedinských školách v okresoch Michalovce, Komárno, Levice, Vranov, Košice, Rimavská Sobota, Rožňava, Prievidza, na Kysuciach i na Orave. Z množstva besied, ktoré autor textu absolvoval, mu niektoré vyskakujú pred oči ako jasné sklička. Je ich za desaťročia najmenej pätnásť a naposledy sa mu takto „zabýsli“ Handlová a Udiča.

■ ÚSPECH BESEDY...

Handlová... Mladá učiteľka Miriam Šebeňová a žiaci zo Školskej ulice sa stali autorovým najväčším zážitkom z besied v rokoch 2005 – 2010. Boli aj zvedaví na autora a jeho prácu, ale hneď na začiatku ohlásili: „Pán spisovateľ, vy nemusíte najprv hovoriť, najprv budeme hovoriť my.“ S tým sa ešte nestrelol. A potom striedavo a s chuťou hovorili o skoro všetkých, nie vždy najľahších poviedkach pre vyspelejších čitateľov, to je fakt. Nie je on náhodou tým otcom lyžiarom v poviedke Chlapec zo sedla? Chlapec hovorí, že áno, dievča zas, že to môže byť aj niekto iný alebo celkom vymyslený, v literatúre predsa býva často fantázia... Zaujal ich tajomnejší Anjel nad jazerom, poviedky o stromoch, zvláštne poviestky o vetroch, o studničnej vode, o najzabudutejších na svete. Keď ktorýsi chlapec spome-

nil Stopy v snehu, ako echo spolužiakov zaznela prvá veta z poviedky: „Les, v ktorom náhle zmizne sneh, vyzerá ako vyplakané oči.“ Úspech besedy býva predovšetkým úspechom jej prípravy. Tá spočíva na učiteľke slovenčiny a na čitateľských dispozíciách žiakov. Áno, aj na knižniciach, tie nemožno vynechať. Ony bývajú zväčša organizátorkami, ktoré spisovateľa oslovia, zabezpečia preňho školu, pre školu knihy a vedia pomôcť aj pri vedení besedy.

Pre školu knihy... A tu sa treba pristať. Dvakrát skúsil poslať niekoľko svojich kníh do knižnice, aby si ich pred besedu mohlo prečítať viac žiakov. A dvakrát to zlyhalo. Knihy odoslané z vydavateľstva zostali ležať v knižnici. Výhovorky – nikto nám nepovedal, kde ich máme roznieť. Besedy boli akože slušné, veď naši žiaci sa pýtať vedia, aj keď nečítali, zdôrazňuje potom pani riaditeľka knižnice. Áno, vedia sa šikovne chytať názvov autorových kníh, ktoré majú pripravené na letáčku. Pred minulými Vianocami vyšla autorovi nová kniha poviedok pre deti. Na predvianočnom stretnutí s rodákmi boli aj deti a učiteľka zo školy, s ktorou mal pri besedách dobré skúsenosti. Dozvedeli sa o knihe a odnášali si aj dva exempláre z nej. A vedeli tiež, že autor necháva v knižnici balíček ďalších kníh, ktoré im doručia, aby sa pohli pripraviť na dohodnutú besedu.

■ DETI CHCÚ POVEDAŤ VIAC

A potom znovu sklamanie. V knižnici sedeli žiaci z inej školy a nikto z nich jeho knihu nepoznal, pretože zostali nezobalené na sekretariáte knižnice. Ani veľmi dobrej moderátorky sa nepodarilo zachrániť úroveň besedy, keďže vôbec nepoznala knihu, o ktorej besedovali. A potom prišiel marec a obec Udiča pri priehrade neďaleko Považskej Bystrice. Jej základná škola má len máličko viac ako dvesto žiakov. Nijaká knižnica,

povedal si autor, a jeho knihy sa dostali bezpečne do rúk slovenčinárky Jany Beláčkovej – spisovateľ natrafil na skúsenú a oduševnenú pedagogičku, ktorej práca má systém. Začiatok besedy – pani učiteľka povie dve-tri vety, ostatok o autorovi a jeho tvorbe predstavia a povedia aj s komentárom svojho tvorcu ôsmaka zábery premietajú na stenu.

Rozhovor o prv prečítaných knihách autora vyústí do žiackych hodnotení. Daniela Štefanková napísala výstižný krátky obsah Stôp v snehu z knihy Chlapec zo sedla a morský Vasko. Potom nasleduje výber personifikácie, metafor, prirovnania, citátu: „Ludia prichádzajú a odchádzajú a zároveň sa vracajú. Jedni zo sveta odchádzajú, druhí sa doň rodia.“ Simonu Mikulášovú najviac zaujala poviedka U starkej sa neplače z knihy Šafo a päť mudrlantov. Cituje: „To je strašné, kričí Jurko bez hlasu, v hlave mu to kričí. Rýchle vybehne na podstenu a volá z celej sily: Podte sem niekto, rýchlo! Starká je na zemi, moja starká...“

Biela myška a Evička s poučením Romany Luhovej „Keď niečo sľúbim, tak to dodrám a som za to zodpovedný.“ Podľa Romany je Andrej z tejto poviedky „nie veľmi zodpovedný“, Mária Lamošová tvrdí, že je „múdry, pozorný, nesebecký“. Neobyčajné Stopy v snehu a Adrián Slávik: „Páčila sa mi veta, ktorú dedko povedal vnukovi: Sneh je ako sviatok. A pred sviatkom, chlapče, treba všetko upratať.“ Podľa Lukáša Vráblika je táto poviedka „o jedinečnosti zimy a prírody“. Žiacke čitateľské denníky visia na nástenke, vedľa toho krátke poviestky žiakov o tom, ako vznikli názvy častí obce Udiča, vrchov a prírodných úkazov okolo nej. Môže sa literárna beseda v takejto škole nevydať? Beseda sa sústreďuje na podstatné a neznáme, deti chcú povedať čím viac. Táto beseda, uvažuje cestou domov autor, by mohla slúžiť ako poučenie. A to by sa malo dať na verejnú známosť.

Adrenalín ako životný štýl

Štefan Štefánka: Krízová nafukovacia Anča a iné rozkošné prasacinky, vlastným nákladom 2011

Autor známy z kruhov televíznej tvorby a televíznych relácií sa rozhodol na ploche takmer dvesto strán v siedmich poviedkach vtiahnúť

čitateľa medzi fikcie celebrity, alkoholikov a nadmieru úspešných povafačov. Po odfiltrovaní šoku z použitého slovníka, nám so všetkou pompéznosťou nasvietil úbošť predstaviteľov našej súčasnej spoločnosti, nešťiatiacej sa pre všetko len, aby sa stále držali na titulkách bulvárnych denníkov. Spoločnosti, ktorá

KNIHA TÝŽDŇA

je nekriticky mystifikovaná cez primitívne vtípy, vylihovanie pri bazénoch a večerné spumpovanie sa v najbližšom bare. Samozrejme s predstavou naivných, ale nadmieru prístupných hostesiek. Štefánkov použitý jazyk má hrdú ambíciu vytvoriť šok z inštalovaných scén a maximálne priblížiť svet absurdity, vulgarity, prelínania sa skutočností s drogovými víziami.

Adrenalín ako životný štýl je len prívlastkom pre hrdinov poviedok. Vtlačá čitateľovi existujúci svet za vysokými múrmi, kde sa prelínajú medializované túžby na hranici vnútorného zvrátenia, ale aj pozadie reálneho kriminálu. Autor podrobne rozpitváva degenerované vnútro celebrity, ktorých slovník skončil v prepadisku chamtivosti. Polemiky v úvode a závere zbierky poviedok, ktoré si autor vykonštruoval so žijúcimi, ale aj mŕtvymi osobnosťami kultúry, stoja v protiklade s detailne zväčšeným javiskom súčasnosti, ktoré trpezlivo a vzdelaný človek kritizuje. Žiaľ ostáva v svojom boji o presadenie suburbanisticky osamotený. Ostáva tak, len na čitateľovi, aby si pripravil viac ako oceľovo zoperovaný žalúdok a prehodil výhybky v mozgovom centre. Knihu môžeme pasovať presným úderom medzi nos za odvážnu špičku s ambíciou otvoriť čitateľovi oči kam sme až za dvadsať rokov slobody dospeli. **Tibor B. HAČKO**

MEDAILÓN

Dana Zátopková slávi 90 rokov

Dana Zátopková sa narodila 19. septembra 1922 v Karvinej. V roku 1946 sa v Brne začala venovať atletike. V roku 1948 ako prvá Česka prekonal v hode oštepom 40 metrov, o štyri roky neskôr aj 50 metrov. Najslávnejším dňom jej športového života sa stal 24. júl 1952, keď na OH v Helsinkách v priebehu jednej hodiny zvíťazil Emil Zátopek v behu na päť kilometrov a Dana v hode oštepom (50,47 metra).

Stali sa prvým manželským párom v histórii, ktorý zvíťazil na rovnakej olympiáde. Od roku 1961 bola atletickou trénerkou. Závodnú kariéru ukončila v roku 1963. V rokoch 1964 - 1980 bola vrhačskou šéftrenerkou (trénovala napríklad Helenu Fibingerovú alebo Jana Železného). V roku 1980 odišla do dôchodku. Od novembra 2000 je vdova. V roku 1988 dostala strieborný olympijský rád z rúk J. A. Samarancha, v roku 1992 v Paríži cenu Fair Play. Je členkou Klubu českých olympionikov a jeho kronikárkou. V roku 2001 dostala

od ministra obrany záslužný kríž I. stupňa a v roku 2003 Medailu Za zásluhy 2. stupňa.

„Samozrejme sa považujem za vlastenku. My sme boli vychovaní v trochu inom duchu. A musím povedať, že aj na školách sa vlastenectvu venovala veľká pozornosť, rovnako aj Sokol, takže u nás bola hrdosť na svoju krajinu tak nejaká samozrejmosť, sprevádzala nás od malička. Potom, keď som začala robiť šport a keď som sa dostala na olympiádu, tak sa to vo mne ešte utvrdilo. Na olympiáde človek nepreteká len za seba, ale zrazu si uvedomí, že preteká aj za nejaký štát. A tá krajina sa prostredníctvom víťazstva alebo dobrého umiestnenia zviditeľňuje. Dnes je trend trochu iný. Jednak sa tomu nevenuje veľká pozornosť - ani na školách, a okrem toho sa teraz počíta s príslušnosťou k celej Európe a tá to trochu stiera. Táto skutočnosť speje k tomu, že takzvané „národnostné búšenie srdca“ sa už dnes tak veľmi neuznáva. Napriek tomu si však myslím, že aj keď budeme súčasťou Európy, je potrebné si určitú národnostnú hrdosť zachovať a poznať hlavne naše dejiny, aby sme vedeli, odkiaľ pochádzame a kam patríme.“

(pz)

Nové rozprávky (a udania) I. - Ako dobrý Silvester ministra zachránil

Kde bolo, tam nebude, bola raz jedna krajinka pod Tatrami, kde sa posledný deň v roku udomácnil medzi novinármi podivuhodný zvyk. Viac či menej úspešne sa pokúšali napísať do svojich novin rôzne fikcie, úlety a iné beštárstva. V predsviatkovej horúčke si pospolitý ľud ani nevšimol, že v polovici decembra pán minister vnútra pripravil onakejší žartík. Konkrétne novelu zákona o priestupkoch. Podľa nej mala za urážku alebo ohováranie verejného činiteľa hroziť pokuta vo výške až 500 eur. Verejným činiteľom sa podľa nej rozumel celý košíar činníkov od prezidenta a

členov vlády cez poslancov, úradníkov za okienkami úradov práce, až po členov rybárskej stráže. Každý súdny poddaný však veľmi dobre vie, že pripravovaná novela mala na mysli najmä politikov. Taký člen rybárskej stráže je na nadávky zvyknutý a skôr má obavy, aby ho nejaký rybár nepretiahol udicou po hlave. Keď sa po sviatkoch národ začal spamätávať a hrozilo, že to v blížiacich sa voľbách pánu ministrom a jeho rodnej strane patrične spočíta, minister bystro cúvol. Vyhlásil, že to domrvili jeho podriadení a veru on si to s nimi vybaví, len tak pečiatky a stoličky lietat budú. Je

to podobný postup, ako keby nešťastný kapitán Titanicu hodil zodpovednosť za celý incident s lodovcom na partiu kuričov v minulom šestom podpalubi... Najviac ministromi pomohol rozšafný ujo Silvester. Poddaný ľud je po konco-

HUMORESKA

ročných bujarých oslavách tak trochu zmätorený a kým sa spamätal, bolo všetko akože naspäť na kostolnom poriadku. Našli sa aj jednotlivci, ktorí zabavovali, že sa pán minister neinšpiroval klasicou českou komédiou Anton Špelec – ostro-

strelec. Tam vyfasoval Vlasta Burian za urážku cisára pána tri mesiace s jedným pôstom. A čo hostinský Palivec? Ten za muchami označovaný obraz monarchu dostal rovno desať rokov! Celý príbeh teda skončil zdánlivo šťastne, ale podobné zhovädilé nápady majú zvláštnu vlastnosť, že ich politici radi opožívajú. V tomto prípade je na čom, aby nabadúce bol k zákonu uverejnený aj vykonávací predpis. Je predsa rozdiel, či označíme niektorého ministra za sviňu alebo za prasiatko. V tom druhom prípade by mi mali z 500 eur aspoň polovicu odpustiť. A čo keď poviem paušálne o celej vláde,

že je to banda... (doplňte si podľa nátu-ry)? Bude to pätnásť krát päťsto dukátov alebo dostanem „množstevnú“ zľavu? Jazykovedný ústav, Matica slovenská a Národné osvetové centrum by tiež mohli zalobovať, aby za irečité nadávky ako paplň, krepáň, kikimor, ledačina a ogrgeň bola výrazná zľava za podporu nehmotného kultúrneho dedičstva. Takže námetov pre budúcich zákonodarcov jesto požehnané. A čo bude, ak sa takýto zákon napokon prijme?

Potom zaznie zvonec a zdravému rozumu bude koniec.

Maroš M. BANČEJ

Život Milana Vavra bol obdivuhodný seriál o vôli pretvárať umením spoločnosť na lepšiu Ťažké je byť na Slovensku prorokom

Text a foto: Emil SEMANCO

Ešte sa pochmúrny vlnajšok nepohol v kalendári ani o ten povestný slepačí krok a už nás smútočné oznámenia zvolávali do Bratislavského krematória na poslednú rozlúčku s maliarom a fotografom Pavlom Blejom. Nebo spúšťalo mokry proces vyvolávania smútočných epizód z filmu o nehom, keď ktosi v hlúčku čiernom ako osvietení negatív zakukoval, že ten rok sa nezačína dobre. Do hája so životom! A naozaj, akoby sme sa mali v tej smútočnej zostave vídať len v urnovom háji.

Do tých najcitlivejších miest nás vzápätí zasiahla zvesť, že na koniec svojej životnej cesty dopochodoval najmierumilovnejší čatár Rýchlej divízie na Východnom fronte, ale aj na fronte slovenskej literatúry a kultúry v minulom polstoročí, kartograf doby Laco Ťažký. Zavše aj on, keď sme sedávali naproti Napoleonovho vrška vo dvore domu na Radvanskej, vedel z lavičky pod lieskou pozrieť ďalej ako za plot susednej vilky režiséra Paľa Bielika - až kamsi za Slavin - a rozvažne ako prorok zhrnúť: „Takto sa to neskončí!“ A málokedy nemal pravdu, keď sme sa bavili o zlych začiatkoch a ešte horších koncoch, lebo na optimistickjšie debaty nebolo v uplynulých desaťročiach akosi veľa príležitostí. Vari len vtedy, keď vznikla Republika...

Ako keď si košeľu zle zapneš hneď prvým gombíkom... Uprostred leta ticho a nečakane odišla profesorka Elvíra Antalová. Práve sme v Národnom osvetovom centre na Námestí SNP inštalovali Artmisiu. Aj Milan Vavro doniesol na reprezentačnú výstavu Umeleckej besedy slovenskej k jej deväťdesiatročnici svoju maliarsku vizitku. Obraz zvláštneho homunkula - dve hlavy vyrastajúce z trupu - ako to mal napokon vo zvyku, keď vyjadroval duševné stavy. Konfrontáciu umelca a doby s názvom Tretie tisícročie. Tá prvá tvár je minulosť, možno stredo-veký alchymista alebo rabin. Tá druhá je podobizeň súčasníka - má zreteľne jeho črty. Autoportrét s čiernymi okuliarmi. Proprieta pro status quo.

Za Elvírou sa onedlho pobral aj profesor Eduard Antal. Celý život si vystačil belobou a odrazu mu celoživotnú kompozíciu zastrela mrákava z celkom iného farebného spektra. Noblesne čistý a veľkorysý svet geometrickej nekonečnosti sa mu zúžil do strohého čierneho rámčeka na smútočnom oznámení. Opustila ho životná a umelecká Dulcinea. Cez prah tejto krutej definitívy neprekročil. Uzavrel sa až románový príbeh slovenského umenia, ktorý ktovie či dakto niekedy skapitolizuje. Cervantesov v slovenskej literatúre niet. A na tých, čo sa aj podujali bojovať s veternými mlynmi, na tých sme sa vyklichotovali.

Uprostred jesene, keď príroda hýrila tým najpestrejším šatom, postavil nás ku kremačnému katafalku skon dlhoročného člena UBS Ondreja Bartka, ktorý bol začas aj starostom nášho najstaršieho umeleckého spolku. Jeden z prvých tanečníkov Lúčnice a excelentný maliar sa premnill na popol. Človek, čo nasal zo sviežich važeckých lúk a blahodarnej tatranskej prírody toľko valérov, že mu vystačili na niekoľko monografií o posolstvách farieb, na desiatky teoretických štúdií o ich významoch aj na stovky vlastných hľadáčských obrazov. Za ním sa pobral do maliarskeho neba výnimočný rožňavský samorast Janko Kuchta - bytosť naskrz ľudská a majster na pohľadanie, ktorého som iba začiatkom júla pasoval za pieninského gorala na tvorivom stretnutí našich a zahraničných umelcov pod Troimi korunami pri Dunajci. Aj precízny maliar a puncovaný horolezec Jožko Ošvarek zliezol zo svojej poslednej hory a naveky sa ponoril do záhrobnej rieky Styx. V Rimavskej Sobote sa vraj upil k smrti výtvarník Gabriel

Viktor Kurilla. Tiež bol členom UBS. Vybral sa malý po ceste mnohých veľkých...

Taký to bol rok. Ako starosta spolku žialil som dovnútra ako kôň pohrebnom sprievode a obracal sa ku komusi tam hore, aby už s tým záprahom smútku prestal, že už stačilo...

Márne. Smrtke vytrvalo išla karta. Kareta má krútila kolesá karov. Po prvom listopade doletel posmrtný chýr o osirelej palete Antonína Smažila. Jeho úprimné krajinky poznal azda každý, čo sa len prešiel povedľa výkladu obchodu s umením. A napokon - zdesenie. Vo Vyšných Hágoch 9. decembra 2011 podľahol po krátkom zápase zákernej chorobe Milan Vavro.

Z holých pahýľov topoľov nad Žitným ostrovom sa ku kobaltovo ťažkej oblohe zdvihol škrekot vrán. Taký, čo obral van Gogha o rozum a odkrákal mu panychídu v Auvres. Na chvíľu ma

toch. Pravdaže, nič také tam nebolo, ale krč v rukách na držadlách v kabínke výtahu tuším povolil až na prvom poschodi...

Rád-nerád, druhý takýto kolotoč ako na Wiener Reisenrad v Pratri som absolvoval s Milanom Vavrom. Bol to oveľa neskôr. To už som dobre vedel, kde všade v hlavnom meste tieto zariadenia sú, aj ako fungujú. Ako všeličo po novembri '89, paternostre z kategórie výtahov zatriedili medzi zdvíhadlá, ale princíp zostal rovnaký. Ak ste na prízemí alebo na najvyššom poschodi otvorenú kabínu neopustili, čakala vás na vás pekná tma na obrátke v podstrešných alebo pivničných priestoroch...

Paternoster bol aj Kovoprojekt v Ružovej doline. Ako všeličde po novembri '89, aj v tejto predtým prosperujúcej organizácii ubúdalo z objednávok, rušili sa ateliéry a kancelárie a voľné priestory obsadzovali

Milan Vavro: maliar, grafik, karikaturista, portrétista, ilustrátor, autor kresleného filmu (Valibuk, Ceruzkine príbehy, 14. dielov...), publicista, výtvarný kritik. Narodil sa 21. 9. 1933 v Bratislave. Absolvoval Vyššiu školu umeleckého priemyslu v Prahe (1954). V roku 1949 začal publikovať v Roháči. Od roku 1954 výtvarný redaktor v tomto humoristickom časopise. Nadstavbové štúdium na FF UK - Katedra žurnalistiky (oddelenie teórie a praxe grafiky a fotografovania) 1982 - 1985. Žiak A. Pelca, A. Hoffmeistera, Š. Bednára. Autor almanachu kresleného humoru Ne-Don-Chichotaj-sa sa (spolu s M. Lopašovskou, 1976), zborníka Vavro (1996), Milan Vavro (novinové karikatúry), Maľba (1998). Cena a ocenenia - Cena ministra kultúry SR, 1. cena za plagát, ZSVU (1967), 1. cena za plagát (Argentína, 1973), Čestná Zlatá medaila (Moskva, 1983), Čestná cena Zlatý Oseň (1985), Veľká cena za karikatúru (Juhoslávia, 1986). Vystavoval na 140 výstavách v zahraničí a 200 domácich výstavách. Jeho kresby nájdeme aj v múzeách kartún v Bazileji (Švajčiarsko), Varšave (Poľsko), Surgut (Ruská federácia). Zomrel 9. 12. 2011.

ovládal pocit, že ma paternoster zniesol do najtmavšieho suterénu, a tam zrazu zastal, ako keď nastane skrat.

■ REPUBLIKA NA 5. POSCHODÍ

V novinárskych začiatkoch sa mi raz stalo, že ma obežný výťah, ktorý pomenovali po modlitbe, lebo vzdialene pripomína ruženec, zniesol až do podsvetia budovy ministerstva vnútra. Roztržito som hľabal nad čímsi, čo na tlačovke povedal minister Lazar, a na prízemí som s paternostrom nevystúpil. Ocitol som sa v takej temnote, že fotokomora je jej svetlá sestra. Úfak. V momente som sa vysypal zimomriavkami. Panika spustila projektor fantázie a na duševné plátno sa okamžite premietol obraz tajných zamrežovaných vyšetrovní. Takých, aké si americká CIA zriaduje v cudzích štá-

podnájomníci. Z objektu TASR sa sem koncom roka 1994 presťahovala Slovenská REPUBLIKA. Denníku patrilo takmer celé priate poschodie a voľnočasovú týždenníkovu prílohu Víkend umiestnilo vedenie redakcie na najvrchnejšie šieste poschodie. Ráno sme sa vozievali paternostrom do nášho reportérskoho nebíčka, cez deň niekoľkokrát čosi prehryznúť a na vínový strek do Račianskej vichey, ktorú sme mali pod oknami, a potom naspäť, a tak dookola...

Keď sa vrátnica zmenila na recepciu a žoviálnych strážnikov vymenili esbeskári, volávali nás domácim telefónom vyzdvihnúť si poštu aj návštevy. Vavra, ale aj Zimku a Mišanka som mal v úväzku ja, tak ako všetko, čo súviselo s kresbou a výtvarným kumštom. Dostávali veľkorysý pries-

tor. Neraz práve ich karikatúry dotvárali, ale aj komponovali titulnú stranu Republiky. Noviny profitovali z ich kresliarskej pohotovosti zo schopností vyjadriť sa trefne k závažným politickým a spoločenským udalostiam výtvarnou skratkou a špecifickou rečou karikatúry. Triaľali presne. Bola to silná zostava. A Milan bol jej kapitán.

„Príďte si po Vavra!“ ozývalo sa často zo slúchadla aparátu, akoby ozbrojenci v prízemí objektu zadržali partizána. Jeho príchod ani nemuseli signalizovať. Odprisahal by som, že som ho počul až na šieste poschodie. Bol ako veľká voda - hlasný, sebavedomý, oduševnený, plný kritickosti, energie, nápadov, odporúčaní, rád, návodov, vôle meniť z chodu, pretvárať, ponúkať lepší obraz - presadzovať predstavu, ako má svet, jedna aj druhá Republika, spoločnosť a ľudia v nej vyzeráť. A to všetko ma v sekunde zalialo a stúpalo so mnou v paternostri až pod strechu. Jedného dňa sme v zaujatí argumentáciu i škriepku premeškali na tom najvrchnejšom podlaží najvhodnejšiu chvíľu na výstup a dvakrát sa previezli celým

že ten-ktorý môj obrázok by už boli x-krát predali, ale keď bohatí záujemcovia zistili, že autorom som ja, hneď si to rozmysleli.“

Ťažko niesol, že ho „vytesňovali“ aj zo sveta humoru, ktorý bol vlastne jeho svetom. Veď s Roháčom začal spolupracovať ako pätnásťročný. Neuveriteľných tridsať štyri rokov bol jeho vedúcim výtvarným redaktorom. Pomohol k autorskému napredovaniu desiatkam dnes uznávaných slovenských karikaturistov niekoľkých generácií - Plochánovej, Babušekovi, Leššovi, Zimkovi, Tverdiakovi, Štanovi, Mokráňovi, Polakovičovi, Ďuržovi, Kotrhovi, Živickému, Mrázovi, Bachratému, Vysokaiovi, Pernec-kému, Lesykovi aj večne derešovanému Vicovi z Prešova.

Na jeho „usadlosť“ vo Viničnom som hľadel ako na azyl. Možno tú vidiecku idylku potreboval, aby vyvážila tie ustavičné konflikty a zrážky s tým, čo sa mu nepáčilo a čoho bolo aj na dona Quijota veľa. „Nebouxem, ale permanentne som knokautovaný...“

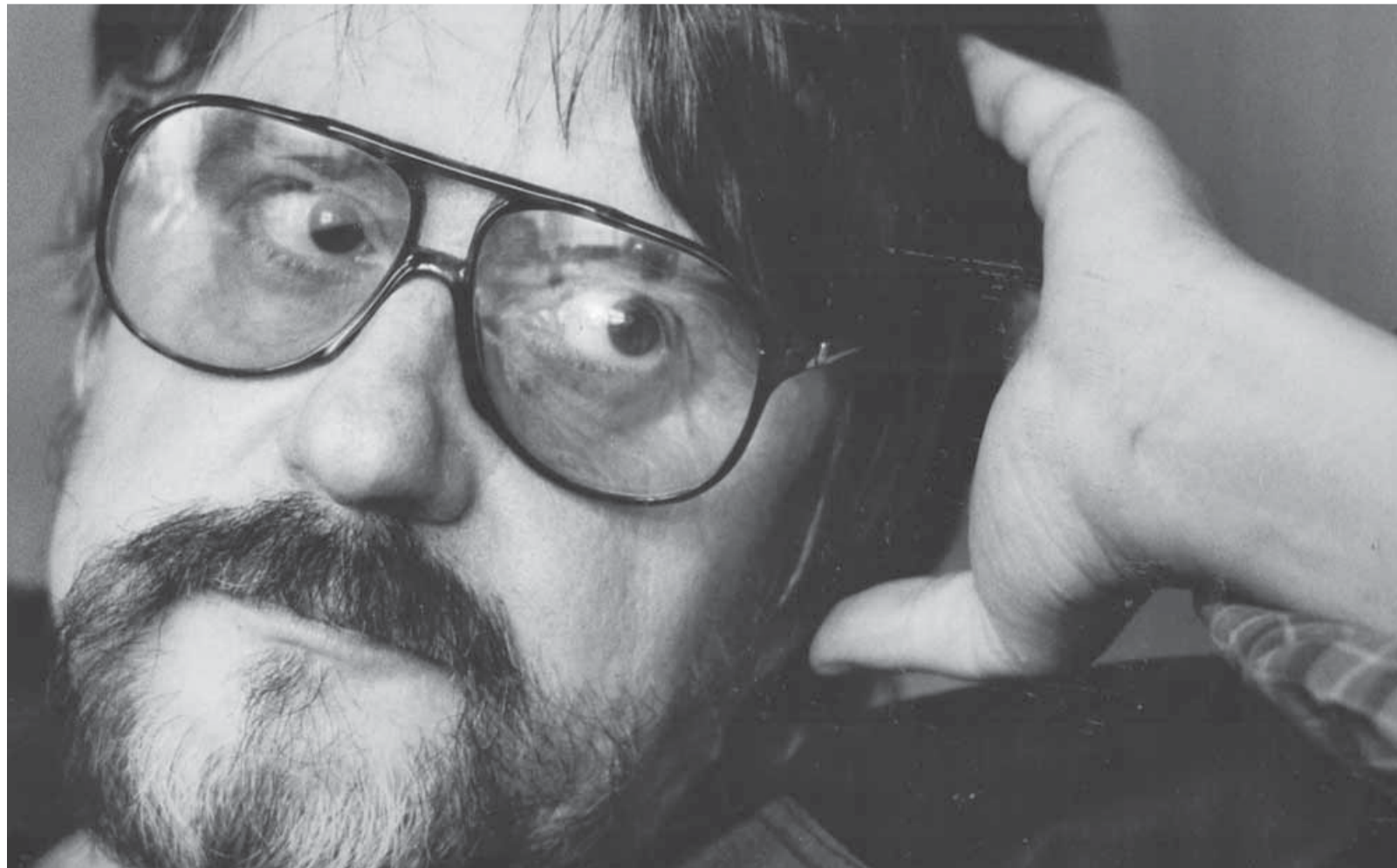
Ani neviem, či som bol u Vavra v ateliéri. Tuším iba raz sme ho navštívili s Janom Čomajom cestou do Modry k Ignáčovi Bizmayerovi, keď si tu bol od majstra vyzdvihnúť sľúbený obrázok...

V apríli 2010 zastala pred radom vkusných rodinných novostavieb na Športovej ulici vo Vinosadoch limuzína so zahraničnou poznávacou značkou. Nič zvláštne, na autá z cudziny sú susedia Vavrovcov zvyknúť. Sú to zväčša solventní záujemcovia o kúpu obrazov. V kurze sú najmä diela Milanovej dcéry Kataríny, na úspechy ktorej bol patrične hrdý. Z auta vystúpil na pohľad celkom všedný postarší muž. Vysvitlo, že prišiel až z Monaka. Bez akýchkoľvek konvencií podával ruku na privítanie: „Ja som karikaturista Mordillo, mister Vavro. Vašu tvorbu poznám dlho a chcel som vás spoznať aj osobne...“

Ťažko je niekoľkými vetami vyjadriť pojem, aký dnes v umení predstavuje tento Argentínčan, ktorý popri Monaku má rezidencie v aj Paríži a New Yorku. Návštevu svetoznámeho tvorca karikatúr Guillerma Mordilla vo Viničnom si naše médiá takmer nevyšli.

Ťažké je byť na Slovensku prorokom.

O smrti Milana Vavra v závere minulého roka písali všetky noviny. Nemohol som sa zbaviť dojmu, že niektoré dosť neúčtivo a škodoradostne. Ako keby umrel homunkulus s dvomi hlavami. Status quo.

V Bardejove uviedli muzikál o sv. Františkovi z Assisi a o sv. Kláre Divadlo je dôkazom duchovného života národa

Tento výrok kedysi vyslovil J. W. Goethe. Hodnoty duchovného života v akýchkoľvek formách si aj my Slováci od pamäti chránime, rozvíjame a zveľďujeme, čím sa zaraďujeme medzi vyspelé kultúrne národy. Súčasná ekonomická a finančná kríza neprospieva k rozvoju kultúrneho života. Napriek tomu kultúra u nás žije, žijú aj profesionálne a ochotnícke divadlá a herci hrajú. Takisto aj ochotnícke divadlo v Zborove, ktoré prešlo mnohými peripetiami – od vzniku cez útlm, zánik až po znovuzrodenie.

O tom sme sa mohli presvedčiť 5. 11. 2011, keď po prvýkrát na pôde nášho mesta v CVC (je hanbou mesta, že divadelná scéna v Bardejove chýba) vystúpili zborovskí divadelníci s muzikálom o životnom príbehu sv. Františka z Assisi a sv. Kláry pod názvom Brat Sínko a sestra Luna. Muzikál sa obecnstvu páčil, lebo vynikal nápaditosťou, originalnosťou, moderným poňatím, striedalo sa hovorené slovo so spevom, s hudbou, tancami a videom. Účinkujúci podali skvelé výkony, no boli sklamaní nízkou návštevnosťou Bardejovčanov, ktorí si tento druh umenia žiaľ neosvojili a upred-

nostnili iné „priority.“ Herci diváka potrebujú, lebo len tak sa divadlo stáva divadlom, len tak môže plniť vzdelávaciu, výchovnú a estetickú funkciu. O tieto hodnoty sa ochudobnili rodičia, učiteľia a ich žiaci, od ktorých sa očakával väčší záujem. Od výchovy rodičov a učiteľov závisí, aký bude náš život, náš svet – materiálny, duchovný alebo bude symbiózou oboch svetov.

Z bulletinu Mladežníckej divadelnej skupiny sa dozvedáme, že prvé ochotnícke podujatie v obci sa uskutočnilo už v roku 1919. Divadlo bolo činné až do 70. – 80. rokov, keď v Zborove zaniklo. Obnovilo sa až v 90. rokoch vďaka žiakom zá-

kladnej školy, ktorí navštívili a odohrali svoje hry v Zborove, Chmeľovej, Šarišských Bohdanovciach a v Solivare. V roku 1992 po divadelnom predstavení Uzol divadlo zaznamenalo útlm a obnovilo sa až v roku 2010 zásluhou kultúrnej pracovníčky Obecného úradu v Zborove D. Jedináckovej. V pôstnom období v marci navštívila hru Krížová cesta. Marec 2010 sa považuje za oficiálny dátum vzniku Mladežníckej divadelnej skupiny zo Zborova, ktorá sa postupne rozrástla o ďalších členov – o deti, dospelých a dôchodcu.

Spomenieme ešte jedno významné podujatie mládežníkov

v kultúrnom živote obce. Zborov si 3. a 4. júla 2010 pripomínal 655. výročie svojho vzniku. Na slávnosť pozvali rodákov a hercov z roku 1991, medzi ktorými boli M. Čobejová, K. Kvarteková, K. Bišková, V. Mňahončák a v súčasnosti už profesionálny herec M. Mňahončák. Mladežnícka skupina sa na tomto podujatí predstavila hrou V Bumbafanskom zámku majú starosti, ktorú navštívila V. Bodíková a R. Juraši. Účastníci divadelného predstavenia boli nadšení výkonmi hercov, ktorí v tejto ušľachtilej činnosti pokračujú dodnes. V ich repertoári dominujú svetské, náboženské, fantastické aj rozprávkové témy. Hercom zo Zborova želáme, aby sa čo najvernejšie zmocňovali svojich rolí, aby prinášali divákovi pútavé a zaujímavé príbehy a aby oslovovali tých, ktorí sa cítia duchovne prázdni. Veríme, že nabudúce, ak do Bardejova ešte raz zavítajú, hľadisko sa zaplní ich obdivovateľmi, „... lebo dnešný svet ponúka človeku tak veľa, ale pritom tak málo...“ Aj preto sú tu herci, aj preto je tu divadlo.

Milada LOVACKÁ

Podujatím sprítomnili dielo i život literárneho velikána Hviezdoslavov výtvarný a literárny Stropkov

Výbor Miestneho odboru Matice slovenskej v Stropkove sa rozhodol oživiť pamiatku jedného z najvýznamnejších slovenských literárnych autorov, klasickú postavu učebnic literatúry, ale aj dlhoročného člena MS Pavla Országha Hviezdoslava a pripomenúť si jeho väzby na naše mesto. S finančným príspevom Matice a pod vedením členky výboru MO MS Mgr. Anny Knežovej zrealizoval projekt pod názvom P. O. Hviezdoslav a Stropkov.

Jeho súčasťou sa stal 1. ročník autorskej súťaže Hviezdoslavov výtvarný a literárny Stropkov. V druhej polovici októbra výbor oslovil s možnosťou sa do nej zapojiť miestne základné a stredné školy. Do uzávierky prišlo 117 výtvarných a 20 literárnych prác. Tie boli 22. novembra vyhodnotené výtvarnou

a literárnou porotou zloženou z miestnych výtvarníkov a pedagógov. V utorok 29. novembra krátko po 17. hodine v priestoroch reštaurácie Delta tóny piesne Aká si mi krásna spolu s prednesom básne Rozprava o Stropkove v podaní žiakov ZŠ Mlynská otvorili úvod spomienkového stretnutia. Slo-

vami o starostlivom ochraňovaní kultúrneho rodinného striebra každého malého mesta a význame zachovania kultúrneho života sa k prítomným matičiarom, žiakom i verejnosti prihovril predseda Miestneho odboru Matice slovenskej Ing. Slavomír Cichý. V prítomnosti privítal tajomníka Matice slovenskej z Martina JUDr. Mariána Gešpera, ako aj primátora mesta Stropkov MUDr. Petra Obrimčáka a jeho zástupcu Ing. Pavla Kačica.

Potom žiaci ZŠ Mlynská recitačným pásmom prezentovali život, dielo a najmä spjitost' P. O. Hviezdoslava s naším mestom. Vyvrcholením stretnutia bolo odovzdávanie cien oceneným autorom výtvarných a literárnych prác. Najúspešnejšími autormi v kategórii výtvarných prác sa stali Marek Bajcura (kategória mladší žiaci), Jakub Vorobel (kategória starší žiaci zo ZŠ a SŠ) a Ivana Simčáková (kategória starší žiaci zo ZUŠ).

V literárnej tvorbe sa na prvom mieste umiestnili Lucia Mačugová a Natália Čakurdová (ZŠ) František Dolutovský (SŠ). Zoznam všetkých ocenených súťažiacich i s umiestnením si môžete prečítať na stránke MO Matice slovenskej. Po ocenení sa k prítomným prihovril tajomník Matice JUDr. Marián Gešper. Vo svojich slovách okrem iného vyzdvihol skutočnosť, že Stropkov má na matičnej mape Slovenska dôležité miesto. Symbolickou odmenou pre úspešných autorov bola aj ľudová pieseň v podaní žiakov s akrodéonovým sprievodom Mgr. Mateja Kneža.

Hymnickou piesňou Kto za pravdu horí sa oficiálna časť stretnutia ukončila.

Prítomní mali možnosť prezrieť si vystavené výtvarné i literárne práce. Zaujímavosťou boli aj reprodukcie málo známych záberov z historických, dnes už neexistujúcich miest Stropkova, ktoré poskytl Mgr. A. Knežová. Členovia MO MS v Stropkove by na záver chceli poďakovať všetkým súťažiacim za to, že sa do súťaže zapojili, členom oboch porôt za ich prácu, žiakom ZŠ Mlynská a najmä ich učiteľkám Mgr. Anne Knežovej a Mgr. Viere Cimbalovej za prípravu pekného kultúrneho programu a všetkým, ktorí svojou prítomnosťou spríjemnili utorokový matičný podvečer. (sc)

Úspešná Slovenka sa presadila na univerzite v Anglicku Zahraničná návšteva z Londýna zavítala do Jasova

Na pozvanie riaditeľky ZŠ Jasov Alžbety Mačatovej a MO MS v Jasove a Myslave priletela z Londýna zahraničná Slovenka Monika Bennett, ktorá s touto školou spolupracuje už mnoho rokov. Monika Bennett je pôvodom Košičanka, ktorá v Anglicku žije už jedenásť rokov.

V súčasnosti pôsobí na Westmisterskej univerzite v Londýne, kde má na starosti vedecký výskum a diagnostiku v oblastiach dyslexie a porúch učenia.

Na pôde školy ju privítala samotná riaditeľka školy. Na prijatí sa zúčastnila aj predsedníčka MO MS v Jasove Jana Potočnáková a predseda MO MS v Košiciach-Myšlave František Mrva. Monika Bennett priviezla do školy krásne anglické rozprávky pre žiakov, ktorí sa začínajú učiť anglický jazyk. Najviac sa

však potešili deti z najlepších tried v škole, ktoré vybrala samotná riaditeľka. V triedach sa uskutočnili besedy so žiakmi a učiteľkami. Žiaci sa zaujímali o mnohé skutočnosti, ktoré prekvapili samotnú návštevu zo zahraničia. Pýtali sa na didaktickú techniku, ktorú používajú učiteľia na základných a špeciálnych školách v Anglicku. Zaujímalo ich aj to, ako sa učiteľia správajú k žiakom, a aké metódy práce najviac využívajú pri samotnom vyučovacom procese. Učiteľia sa pýtali, ako sa štát stará o pedagógov a ako sú finančne ohodnotení.

Moniku Bennett na úvod návštevy privítali žiačky v rozprávkových kostýmoch, ktoré v minulosti po svojom otcovi – košickom matičiarovi, poslala do Jasova práve ona sama. (fm)

Hrdielka zneli ľudovou piesňou

Teší nás, že v dnešnej dobe poznačenej rýchlym tempom života a cudzou modernou hudbou slovenská ľudová pieseň má stále svojich interpretov, poslucháčov a milovníkov aj medzi mládežou. Tento jav organizátori jednej z najobľúbenejších súťaží pod názvom Kytička domovine môžu plným právom aj potvrdiť, veď každoročne počet súťažiacich rastie.

To sa prejavilo aj v 14. ročníku tohoročnej súťaže, ktorú zorganizovali Oblastná rada, Miestny odbor Matice slovenskej v Prešove v spolupráci so Základnou umeleckou školou Jána Poschla v Prešove.

Táto speváčka súťaž prebiehala v roku Memoranda národa slovenského. Jej cieľom bolo vzbudiť záujem o kultúrne dedičstvo nášho národa a lásku k rodnému kraju, čo samotné podujatie účasťou a speváckymi prejavmi aj potvrdilo.

Výber piesní bol toho roku pestrý a nápaditý, čo chýbalo v predchádzajúcich ročníkoch. Mladí účinkujúci s veľkou radosťou a oduševnením predviedli svoje spevácke vystúpenia. Ich výkony boli umocnené krojmi z oblastí jednotlivých regiónov Šariša. Osobitné poďakovanie v závere celého podujatia, predovšetkým obetavým pedagógom a starým rodičom, vyslovil predseda Miestneho odboru Matice slovenskej v Prešove L. Matisko. Opäť hodno zdôrazniť, že impulzom lásky k ľudovej piesni i k tradíciám bolo, je i bude rodinné zázemie.

A ako sa deťom darilo?
I. kategória: 1. Samuel Adam / ZŠ Sedlice/, 2. Kristína Gajdošová / ZŠ Hermanovce/, 3. Dajana Novotná / ZŠ Hermanovce/, Zuzana Triščiková / ZŠ Hermanovce/, Zuzana Lukáčová / ZŠ Šmeralova/. Čestné uznanie v tejto kategórii bolo udelené Erike Šarišskej zo ZŠ v Abranovciach.

II. kategória: 1. Blažej Šarišský / ZŠ Komenského113/Lipany/, 2. Petra Komárová / ZŠ Sibirská/, 3. Jonáš Havadej / ZŠ Šmeralova/, Eva Vavreková / ZŠmeralova/, Klaudia Lorincová / ZŠ Prostějovská/

Priam príťažlivým a jedinečne emocionálnym bolo vystúpenie vyše 70-ročného Mgr. Jána Ōčkoviča z Veľkého Šariša z folklórnej skupiny Šariske gavalire a členky výboru MO MS Evy Hrabkovej, ku ktorým sa spontánne v závere podujatia pridali aj vyučujúce, ktoré pripravovali súťažiacich. Podujatie finančne podporila Matica slovenská. (lm)

Senior roka aj z radov matičiarov

Ocenenie Senior roka 2011 dostal Milan Rybársky, člen Krajskej rady MS Banskobystrického kraja a predseda MO MS v Kremnici. Spolu s dvadsiatimi ďalšími seniori z celého Slovenska si ocenenie prevzal 12. decembra v Zlatej sále Bojnického zámku. Toto ocenenie každoročne udeľuje občianske združenie Fórum pre pomoc starším. Okrem pomoci seniorom v praktických veciach Fórum podporuje integráciu seniorov do spoločenského a verejného života. Má 150 členských organizácií s národnou a regionálnou pôsobnosťou.

Milan Rybársky sa riadi životným krédom: „Život máme len jeden, prežime ho tak, aby sme raz mohli povedať, že sme nežili nadarmo.“ Ten, kto pozná pána Rybárskeho a jeho pôsobenie na matičnom poli, vie, že tejto životnej pravde je stále verný. (biel)

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

O koľko?

Tak sa u nás zvykne hovoriť: Na Nový rok o slepačí krok, na Tri krále o krok ďalej. Súvisí to s rastom dňa a úpadkom noci, s návratom k čoraz bližšej jari a potom letu. Bol by som rád, keby sme na začiatku roku 2012 to isté mohli povedať o Matici slovenskej, aby sa aj o našom návrate do srdca národa dalo hovoriť o krokoch a približovaní sa. Že sme pokročili v úsilí prinavrátiť Maticu národu. Že už sa nebijeme len a za každú cenu o „matičnú demokraciu“, teda o čiarky a bodky v stanovách, štatútoch krajských rád a tak podobne, že už nám ide – všetkým – len a len o to ako čo najefektívnejšie využiť prostriedky, ktoré Matica má, v prospech jej základného cieľa. Ten ani v 149. roku od vzniku sa nemení: pestovať vlastenectvo, teda vzdelanosť a kultúru národa v záujme blahobytu. Len mimochodom – tieto slová zapísali do prvých matičných stanov takmer presne pred 150 rokmi, začiatkom februára 1862.

V čase, keď uzrie svetlo sveta toto prvé číslo Slovenských národných novín (teda na želanie viacerých čitateľov už nie iba SNN) v roku 2012, koná sa v historickej budove národnej rady Okružný stôl Matice slovenskej k aktuálnym problémom nášho národa a štátu. A že tých je žiaľ „habadej“, o tom zrejme nepochybuje nikto. Sú tak v našom vlastenectve, vo vzdelanosti a v kultúre, ako aj v miere a rovnomernosti nášho „blahobytu“. Lebo po rokoch „budovania kapitalizmu“ sme chudobnejší, ako sme boli. Hmotne aj duchovne. A kto iný, ak nie Matica slovenská je tu aj preto, aby sme pomáhali hľadať cesty ako von z biedy?

Pokiaľ ide o noviny, dostali ste ich v trochu pozmenenej podobe, hádam v krajšej a čitateľnejšej. S redakčným kolektívom očakávame vaše reakcie. Lebo nášmu týždenníku nejde o nič viac, ale ani menej ako pomáhať Matici k napredovaniu. Aspoň o ten „slepačí“ krok.

PODPORTE NÁS!

Predplatné na rok 2012

Ročné predplatné 26 €

Polročné predplatné 13 €

Štvrťročné predplatné 6,50 €

Cena jedného výtlačku bude
0,50 €, cena výtlačku
v prípade dvojčísła 1 €.Slovenské národné noviny si
môžete objednať

aj na tel. čísle 043 / 4012 837

a na adrese

snnredakcia@matica.sk

PODPORTE NÁS!

Od našich matičných korešpondentov z celého Slovenska

Spod spravodajského pera

Spomienka v Zelenči

■ V Zelenči sa 1. 12. 2011 uskutočnila spomienková slávnosť na počesť narodenia národného buditeľa Jána Klempu-Jacovského (1. 12. 1839 – 26. 10. 1894), kto-

rú zorganizoval MO MS a farský úrad. Kňaz Ján Klempa-Jacovský pôsobil dlhodobo v Zelenči ako správca farnosti a tu aj 26. 10. 1894 zomrel. Slávnosť sa začala svätou omšou v rímskokatolíckom kostole. Za národného buditeľa ju odslúžil d. p. Drahovský, miestny farár. Spomienková slávnosť ďalej pokračovala na zelenečskom cintoríne pri jeho hrobke, ktorú obnovil MO MS. V príchovore k prítomným účastníkom predsedá MO MS F. Tašký zdôraznil potrebu pripomínať si históriu Slovenska a Slovákov, teda aj osôb a osobností, ktoré sa pričínili o oslobodenie nášho národa spod cudzej nadvlády. Nesporne k nim patril aj publicista, kňaz Ján Klempa-Jacovský. Za jeho národnobuditeľské aktivity a postoje v časoch krutej maďarizácie a prenasledovania Slovákov (najmä po rakúsko-maďarskom vyrovnaní) patrí mu naša úcta a vďaka. Následne tajomník MO MS Z. Slíž položil veniec so stuhou v národných farbách a s venovaním od MO MS. Život a dielo Jána Klempu-Jacovského pripomenul účastníkom spomienky matičiar K. Charvát. Spomenul aj jeho národopisné, archeologické, zberateľské, literárne práce a ďalšie činnosti, ktorými šíril národné povedomie. Potom nasledovala báseň v podaní žiakov základnej školy. Nakoniec spevácka skupina žien zaspievala matičnú hymnu Kto za pravdu horí.

■ Liptov mojimi očami je názov literárnej súťaže pre študentov stredných škôl. Usporiadal ju Dom Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši. Študenti dostali za úlohu vo svojich prácach opísať Liptov tak, ako ho vidia. Do súťaže sa zapojili študenti nielen z Liptovského Mikuláša, ale aj z Liptovského Hrádku. Odborná porota, ktorá pracovala v zložení: riaditeľka Liptovskej knižnice G. F. Belopotockého M. Feriančeková, dlhoročný pedagogický pracovník J. Daník a publicista, spoluautor niekoľkých kníh P. Vrlik, starostlivo zhodnotila všetky prihlásené práce. Na úvod všetkých študentov a pedagógov privítal M. Nemec a potom vystúpil s príhovorom riaditeľ Domu MS M. Stromko. Porota individuálne zhodnotila všetky práce, podrobne študentov upozornila na chyby, prípadne vyzdvihla pasáže, ktoré boli pozoruhodné. Celkové

hodnotenie však bolo nadmieru pozitívne, pretože prihlásení študenti písali vo voľnom čase a prezentovali svoj pohľad na región Liptova. Porota stála pred neľahkou úlohou. Vybrala práce, ktoré boli ocenené cenami venovanými D MS a mestom Liptovský Mikuláš. Ocenení boli:

1. miesto: Zdenka Husarčíková - Hotelová akadémia v Liptovskom Mikuláši
2. miesto: Tomáš Gulanda – Stredná odborná škola lesnícka v Liptovskom Hrádku
3. miesto: Dominika Varešáková – Stredná zdravotná škola v Liptovskom Mikuláši
4. miesto: Tomáš Franko – Stredná odborná učilište drevárske v Liptovskom Hrádku

Víťazní autori dostali okrem diplomu Matice slovenskej podpísaného predsedom MS Mariánom Tkáčom aj knižné ceny a pre víťazku bola pripravená cena v podobe finančného daru. Ocenení boli všetci, pretože každý zo študentov, ktorí sa zapojili, dostal knihu. Veríme, že aj ďalšie aktivity

D MS v Liptovskom Mikuláši opäť oslovila študentov a budú sa čoraz viac zapájať do súťaží a podujatí Matice slovenskej. Prebúdzat národné povedomie, oživovať pamäť národa – to sú hlavné ciele Matice slovenskej a tieto myšlienky treba začať šíriť už v školách.

Stretnutie v Nitre

■ Dom Matice slovenskej v Nitre sa stal 2. decembra miestom stretnutia výboru mestskej časti Nitra-Čermán s miestnymi dôchodcami. Pán Slíž, predseda výboru mestskej časti Nitra-Čermán, zhodnotil jej celoročné pôsobenie v správe, ktorú prezentoval pred prítomnými aj hosťami. Medzi nimi bol primátor mesta Nitra J. Dvonč, riaditeľ Divadla Andreja Bagara v Nitre J. Greššo a riaditeľka D MS v Nitre M. Miháliková. V rámci podujatia vystúpila spevácka skupina Nevädza, ktorá pôsobí pri D MS v Nitre. Toto stretnutie bolo ukončené pekným gestom – všetci prítomní dostali mikulášske balíčky a spoločne si zažehali pokojné vianočné sviatky a šťastný nový rok 2012.

■ V Dome MS v Liptovskom Mikuláši zasadal OV Slovenského zväzu záhradkárov v Liptovskom Mikuláši. Súčasťou zasadnutia bolo hodnotenie roku 2011. V úvode vystúpila hudobná skupina Matičné trio, ktorá pracuje pri Miestnom odbore Matice slovenskej, v zložení J. Lamajkinová, J. Richter a akordeonista M. Hudec. Pies-

ňou Tichá noc, svätá noc navodila vianočnú atmosféru. Zasadnutie nebolo len pracovné. Keďže bolo predvianočné obdobie, liptovskí

záhradkári si ho spríjemnili spoločenským posedením s kapustnicou. Šéfkuchárom bol tajomník záhradkárov pán I. Oško.

Pamätaná tabuľa Jánovi Horákovi

■ Za krátky čas po odhalení pamätnej tabule T. Lamošovi sa Kremničania znovu zišli, aby vzdali úctu ďalšej významnej osobnosti. Zúčastnili sa na slávnostnom odhalení pamätnej tabule Jánovi Horákovi, bývalému riaditeľovi mincovne. Ján Horák mal veľké zásluhy na rozvoji mincovne i mesta Kremnica. Bol vynaliezavou a kreatívnou osobnosťou – napríklad za vyriešenie nedostatku farebných kovov po vojne použitím materiálu z benzínových nádrží lietadlových vrakov sa stal laureátom Štátnej ceny. Pre falošné obvinenie bol na sklonku svojho pracovného veku vo vyšetrovacej väzbe a po prepustení svoj život dožil v ústraní. Akt odhalenia pamätnej tabule J. Horákovi sa začal koncertom dychovej hudby Minciar Kremnica, hymnou Matice slovenskej a fanfárami. A. Vitková, členka MO MS, potom predniesla báseň od Márie Rázusovej-Martákovéj Človek trpiteľ. M. Rybársky, predseda MO MS, privítal primátorku mesta Z. Balážovú, predsedu Spolku kremnických minciarov Ing. Hutyru a obyvateľov mesta a z listu Horákovej vnučky B. Korpelovej prečítal jej poďakovanie: „...Timoče, prosím, moje úprimné poďakovanie všetkým iniciátorom a organizátorom tohto slávnostného aktu. Veľmi si vážim, že aj po toľkých rokoch spomínate na môjho sta-

rého otca s úctou. Želám vám a Kremnici všetko najlepšie, nech sa rozvíja do krásy, ale nech si zároveň zachová tú neopakovateľnú historickú atmosféru, pre ktorú ju milovali a stále milujú jej rodáci, prisťahovalci i turisti či náhodní návštevníci.“

Zostavené z príspevkov F. Taškého, M. Nemca, B. Magáta a Milana Rybárskeho.

Informácia z rokovania dozorného výboru Matice slovenskej

V Záhorskej Bystrici, v mestskej časti hlavného mesta SR, sa uskutočnilo 11. novembra 2011 štvrté, posledné tohtoročné pracovné rokovanie dozorného výboru MS.

Po vyhodnotení plnenia úloh od ostatného zasadnutia, členovia výboru prerokovali informáciu o výsledkoch hospodárenia za rok 2010 v subjektoch, v ktorých má Matica slovenská akýkoľvek vlastnícky alebo finančný podiel; Neografia a. s., Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej s. r. o., Martin, Metod s. r. o., Bratislava, Reštaurácia Librovo pri Vajanskom s. r. o., v likvidácii Martin, Matičný fond a. s., Bratislava, Podielové družstvo Slovenské investície Bratislava a Eurodružstvo Slovenské investície.

Zároveň dozorný výbor po zvážení nových písomných informácií a záverečnej konzultácie, uložil úlohu predsedovi Dozorného výboru MS, aby prerokovaný písomný materiál:

1/ Informácia DV MS o výsledkoch hospodárenia za rok 2010 v subjektoch, v ktorých má Matica slovenská akýkoľvek vlastnícky alebo finančný podiel,

2/ Vyjadrenie DV MS k účtovnej závierke Matice slovenskej za rok 2010,

3/ Stanovisko a odporúčania DV MS k záverom vnútorného a vonkajšieho auditu o hospodárení Matice slovenskej, predložených Výboru MS 18. 2. 2011,

a k nemu prijaté návrhy na uznesenie predložil do 25. novembra 2011 Výboru MS.

Materiály sa časovo aj aktuálne vzťahujú na rok 2011.

Vykonané kontroly v DMS v Žiline a v Hudobnom odbore MS zistili nedostatky formálneho charakteru. Kontrola konštatovala, že nekonceptná výmena piatich riaditeľov v DMS v Žiline v priebehu piatich rokov, mala v určitých časových úsekoch negatívny dopad na chod domu MS.

Dozorný výbor MS prijal písomné stanovisko vo vzťahu k Historickému zborníku od Prof. PhDr. Jána Lukačku, CSc., ktoré bolo výboru poslané na vedomie.

Jozef LUKÁČ

Za Zuzkou Mackovou (5. 1. 1948 – 22. 11. 2011)

Rady matičiarov opustila po dlhjej chorobe 22. novembra 2011 dlhoročná členka matičnej rodiny Zuzka Macková zo Štrby.

Zuzka Macková bola povolaním učiteľka. Veľkým priehrdím odovzdávala žiakom bohaté vedomosti. Pre ľudskosť a česť bola obľúbená vo svojom kolektíve aj v okruhu svojho pôsobenia.

Ako členka MO MS rozvíjala kultúru v obci Štrba, nacvičovala divadlá, slávnosti, poéziu. Členkou MO MS v Štrbe bola od roku 1968, neskôr sa stala členkou výboru a naposledy vykonávala funkciu predsedníčky MO MS v Štrbe.

Pre chorobu sa vzdala svojej funkcie. Matica slovenská a MO MS v Štrbe v nej strácajú oddanú členku a roduvernú Slovenku. Ďakujeme jej za obetavú prácu v našom miestnom odbore.

Češť jej pamiatke!

Miestny odbor
Matice slovenskej v Štrbe

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiiálna redakcia: Dunajská 18, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 92 44 85. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slpost.sk. Ročné predplatné 22,36 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.